

MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE

MINISTERIE VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING
EN MILIEUBEHEER

MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

43a

JAARVERSLAG VAN DE COMMISSIE VOOR DE MILIEU- EFFECTRAPPORTAGE

OVER HET JAAR 1992

MILIEU-EFFECTRAPPORTAGE

43a

JAARVERSLAG VAN DE COMMISSIE VOOR DE MILIEU- EFFECT-RAPPORTAGE

OVER HET JAAR 1992

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Publikatie van het Ministerie van
Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening
en Milieubeheer

Copyright: © 1993

Verkoopprijs f 20,00

Uitgaven in deze reeks
zijn schriftelijk te bestellen bij

Distributiecentrum VROM,

Postbus 351,

2700 AJ Zoetermeer

Een lijst van eerder in deze reeks verschenen
uitgaven treft u aan op het omslag van deze
publikatie.

commissie voor de milieu-effectrapportage

Aan de Staatssecretaris van Landbouw,
Natuurbeheer en Visserij
drs. J.D. Gabor
Postbus 20401
2500 EK 's-GRAVENHAGE

Aan de Minister van Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
dhr. J.G.M. Alders
Postbus 20951
2500 EZ 's-GRAVENHAGE

uw kenmerk

uw brief

ons kenmerk
U 28-93/Mo/9.2

onderwerp
Jaarverslag Commissie voor de
milieu-effectrapportage

Utrecht,
15 januari 1993

Het presidium van de Commissie voor de milieu-effectrapportage heeft het genoegen u hierbij, in overeenstemming met artikel 77b van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne, het jaarverslag over 1992 aan te bieden.

Voor een weergave van de belangrijkste werkzaamheden en ervaringen van de Commissie in 1992 verwijs ik u naar de samenvatting. Naar aanleiding van dit jaarverslag wordt uw aandacht gevraagd voor het volgende.

De Commissie brengt ieder jaar meer adviezen uit. In 1992 heeft deze tendens zich versterkt. Verschenen in 1991 100 adviezen, in 1992 bedroeg dit aantal 143.

drs. J.J. Scholten,
secretaris

dr. H. Cohen,
voorzitter

TEN GELEIDE

Milieu-effectrapportage (m.e.r.) is een hulpmiddel bij zorgvuldige besluitvorming over initiatieven met aanzienlijke milieugevolgen. Sinds de invoering van het instrument in 1987 is voor enkele honderden projecten een m.e.r.-procedure gestart. Het gaat om zowel projecten met lokale milieugevolgen, zoals golfbanen, als om projecten met omvangrijke milieugevolgen op regionaal en boven-regionaal niveau, zoals de uitbreiding van Schiphol.

Betrokkenen, zoals insprekers, bestuurders en initiatiefnemers, ervaren m.e.r. verschillend. Sommigen hebben een zo groot vertrouwen in het instrument dat zij voor elk besluit met milieugevolgen m.e.r. eisen; m.e.r. vestigt bij de besluitvorming immers de aandacht op het milieubelang. Ook bestuurders erkennen dat, maar zien m.e.r. anderzijds soms als een obstakel voor slagvaardige besluitvorming. Initiatiefnemers van projecten willen in de eerste plaats snelle besluitvorming, maar realiseren zich ook dat m.e.r. kan bijdragen aan maatschappelijke acceptatie van hun initiatief; zo toonde m.e.r. voor modernisering van een olieraffinaderij glashelder de omvangrijke positieve milieugevolgen op regionale schaal, tegenover de nadelige milieugevolgen op lokale schaal. Diegenen die direct door een activiteit benadeeld worden tenslotte, betwijfelen soms de invloed van m.e.r.: "het is toch allemaal allang besloten".

De Commissie constateert dat besluiten met m.e.r. in het algemeen van betere kwaliteit zijn dan wanneer zij zonder m.e.r. zouden zijn genomen. M.e.r. heeft een duidelijke **inhoudelijke invloed**: voorbeelden zijn de ontwikkeling van normering voor geluidhinder van (nacht)vluchten bij de Luchthaven Maastricht en de toepassing van de geboorde tunneltechniek bij de Westerschelde Oeververbinding als alternatief voor conventionele brug- en afgezonken tunneltechnieken. Bij veel projecten leidt m.e.r. tot de keuze van milieuvriendelijker methoden, locaties of uitvoeringsvarianten. Niet alleen de inhoudelijke, ook de **procedurele invloed** van m.e.r. is evident. M.e.r. biedt het publiek twee momenten van inspraak in de voorbereiding van het besluit: tijdens het opstellen van richtlijnen voor een milieu-effectrapport (MER) en tijdens de toetsing van het MER. Het bevoegde gezag heeft met m.e.r.

een instrument voor evenwichtige, openbare besluitvorming met aandacht voor het milieu naast andere belangen. Initiatiefnemers tenslotte staan met een goed MER in de besluitvorming sterk tegenover bezwaren van insprekers. Dit toont de uitspraken van de Raad van State dit jaar in de zaak van de COVRA aan (zie § 2.5.3 in dit jaarverslag).

Nederland is mét m.e.r. beter af dan zónder m.e.r. Het is dan ook begrijpelijk dat er, onder invloed van de EG-richtlijn m.e.r., een tendens ontstaat naar het toepassen van m.e.r. bij besluiten met minder belangrijke milieugevolgen. De vraag doet zich hierbij voor in hoeverre deze ontwikkeling de geloofwaardigheid van het instrument m.e.r. beïnvloedt. De Commissie is van mening dat de kracht van het instrument m.e.r. alleen volledig tot zijn recht komt bij projecten met belangrijke milieugevolgen, waarbij het zinvol is een discussie te voeren over volwaardige alternatieven. In die gevallen biedt m.e.r. meerwaarde voor de besluitvorming ter ondersteuning van de vergunningverlening en de procedures van de ruimtelijke ordening.

dr. H. Cohen,
voorzitter van de Commissie voor de m.e.r.

INHOUDSOPGAVE

pagina

TEN GELEIDE

SAMENVATTING 1

SUMMARY 4

INLEIDING 7

DEEL 1 OVERZICHT VAN WERKZAAMHEDEN IN 1992

1.	UITGEBRACHTE ADVIEZEN	8
1.1	Kwantitatieve ontwikkelingen	8
1.1.1	Aantal adviezen	8
1.1.2	Overzicht van procedures	10
1.1.3	Bevoegd gezag en initiatiefnemer	11
1.1.4	Typen projecten	12
1.2	Gegevens over adviezen	13
1.2.1	Adviezen voor richtlijnen	13
1.2.2	Voortoetsing en beoordeling van concept MER'en	14
1.2.3	Toetsingsadviezen	15
1.2.4	Ontheffingsadviezen	16
2.	OVERIGE WERKZAAMHEDEN EN ONTWIKKELINGEN	18
2.1	Evaluatie achteraf	18
2.2	Database 'Infor-mer'	18
2.3	Cursussen, seminars en workshops	18
2.4	Internationale contacten	19
2.5	Ontwikkelingen in de m.e.r.-regeling	20
2.5.1	Implementatie van de EG-richtlijn m.e.r.	20
2.5.2	Integrale herziening besluit m.e.r. en aanpassing Wabm	21
2.5.3	Jurisprudentie over de betekenis van adviezen van de Commissie	22

DEEL 2 ERVARINGEN VAN DE COMMISSIE MET M.E.R.

1.	M.E.R. BIJ BESTAANDE ACTIVITEITEN	23
1.1	Inleiding	23
1.2	Legalisering van bestaande activiteiten	23
1.3	Uitbreiding van bestaande activiteiten	29
2.	ME(E)R-WAARDE BIJ RUIMTELIJKE ORDENING	32
2.1	Inleiding	32
2.2	Bijdragen van m.e.r.	32
2.3	De rol van de Commissie voor de milieu-effectrapportage	34
2.4	Misverstanden over m.e.r. en ruimtelijke ordening	36
2.5	Tot slot	38

DEEL 3 BIJLAGEN

- Bijlage 1. Lijst van leden van de Commissie voor de milieu-effectrapportage in 1992, met woonplaats
- Bijlage 2. Lijst van personen, die tot nu toe zijn opgetreden als adviseur van de Commissie, met woonplaats
- Bijlage 3. Samenstelling van het presidium en het secretariaat van de Commissie voor de milieu-effectrapportage in 1992
- Bijlage 4. Samenstelling van het bestuur van de Stichting Bureau Commissie voor de milieu-effectrapportage in 1992
- Bijlage 5. Lijst van door de Commissie voor de milieu-effectrapportage in 1992 uitgebrachte adviezen
- Bijlage 6. Overzicht van procedures: stand van zaken per 31 december 1992
- De volgende bijlage is niet in dit jaarverslag opgenomen, maar afzonderlijk gebundeld.
- Bijlage 7. Beschrijving van projecten: stand van zaken per 31 december 1992

SAMENVATTING

Inleiding

Deel 1 van dit jaarverslag geeft een overzicht van de werkzaamheden van de Commissie voor de milieu-effectrapportage¹ in 1992.

Deel 2 van dit jaarverslag bevat twee artikelen over actuele ontwikkelingen: over m.e.r. bij bestaande activiteiten en over de rol van m.e.r. bij ruimtelijke ordening.

De bijlagen in **Deel 3** geven informatie over de personen die bij het werk van de Commissie waren betrokken als Commissielid, als adviseur of via het presidium het secretariaat of het bestuur van de in 1992 opgerichte Stichting Bureau Commissie voor de m.e.r. Daarnaast is een lijst opgenomen met in 1992 uitgebrachte adviezen en worden gegevens verstrekt over de fasen waarin de projecten zich bevinden. Gegevens over alle m.e.r.-projecten zijn opgenomen in een los verkrijgbare projecten-bijlage.

Deel 1: overzicht van werkzaamheden

De Commissie bracht in 1992 143 adviezen uit: 84 adviezen voor richtlijnen, 57 toetsingsadviezen en 2 adviezen over verzoeken om ontheffing van de m.e.r.-plicht. Dit aantal betekent een grote toename ten opzichte van 1991, toen de Commissie 100 adviezen uitbracht. Het stuwmeer van projecten waarover de toetsing nog moet plaatsvinden is in 1992 opnieuw groter geworden.

Inmiddels is over 84 projecten een besluit genomen. Bij 43 projecten is de procedure gestopt of voor langere tijd opgeschort. Van twee projecten is in 1992 een evaluatie-rapport verschenen. In 1992 zijn ten opzichte van voorgaande jaren relatief veel minder recreatieprojecten gestart.

Vanaf 1989 blijkt jaarlijks een constant percentage van 45 a 50% van de milieu-effectrapporten volgens het toetsingsadvies de Commissie voldoende informatie te bevatten voor de besluitvorming. In de overige gevallen adviseert de Commissie de geboden informatie aan te vullen. In 1992 werd de database 'Infor-mer' operationeel. In de toekomst zullen statistische en inhoudelijke gegevens over projecten via Infor-mer op te vragen zijn.

Medewerkers van het secretariaat en (plaatsvervangend) voorzitters leverden bijdragen aan cursussen, bijeenkomsten en seminars in binnen-

¹ In het jaarverslag wordt gesproken over 'de Commissie' als de Commissie voor de milieu-effectrapportage. Milieu-effectrapportage wordt afgekort met m.e.r. en milieu-effectrapport met MER.

en buitenland. De Commissie wordt steeds vaker gevraagd informatie te geven over m.e.r. in Nederland aan buitenlandse delegaties, in het bijzonder over het bestaan en functioneren van een onafhankelijke Commissie en over haar rol in het m.e.r.-proces.

Deel 2 Inhoudelijke ontwikkelingen

○ m.e.r. bij bestaande activiteiten

De Commissie adviseert regelmatig bij m.e.r. ten behoeve van legalisering en/of uitbreiding van bestaande activiteiten. Bij besluitvorming voor legalisering vervult m.e.r. een andere rol dan bij geheel nieuwe initiatieven. Het m.e.r.-proces maakt duidelijk hoe de uitgevoerde activiteit zich verhoudt tot het meest milieuvriendelijke alternatief (mma). Voor de vergunningverlener is dat nuttig omdat duidelijk wordt welke aanvullende maatregelen in de vergunning mogelijk zijn om nadelige milieugevolgen verder te verminderen. Dit kan zelfs leiden tot vergaande modernisering van de activiteit.

M.e.r. voor legalisering van een activiteit leidt tot een openbare discussie waarin de initiatiefnemer alsnog een activiteit kan motiveren. Dit is van belang omdat deze projecten zich in grote publieke belangstelling verheugen door het ontbreken van vergunningen.

Bij legalisering van bestaande activiteiten vraagt de definitie van alternatieven en referentiesituaties bijzondere aandacht. M.e.r. draagt hiertoe bij, zodat een toespitsing ontstaat op werkelijk relevante gegevens. Dit komt de helderheid in de besluitvorming ten goede.

Het toepassen van m.e.r. bij uitbreidingen van een bestaande activiteit is vooral zinvol als niet alleen inzicht ontstaat in de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit, maar ook in de milieugevolgen van relevante en samenhangende onderdelen van de bestaande activiteit, ook al zijn deze niet m.e.r.-plichtig. Bij een sterke (technische) samenhang tussen de uitbreiding en de bestaande activiteit, kunnen de bestaande activiteiten worden beschouwd als onderdeel van de voorgenomen activiteit. De vastgestelde richtlijnen moeten aangeven in hoeverre dit het geval is. Dan kan duidelijk worden of onderzoek naar alternatieven of capaciteitsaanpassing bij deze bestaande activiteiten relevante milieu-informatie zal opleveren. Zo komt voor de besluitvormers informatie beschikbaar over de wenselijkheid uit milieu-oogpunt tot moderniseren of saneren van het bestaande gedeelte van de activiteit.

○ m(e)erwaarde bij ruimtelijke ordening

De afstemming tussen ruimtelijke ordening en m.e.r. verloopt nog niet altijd zonder problemen. De Commissie ervaart dat m.e.r. een relevante inbreng in ruimtelijke ordeningsvraagstukken heeft. Enkele aspecten van meerwaarde zijn:

- door de publicatie van de startnotitie in een vroeg stadium van een ruimtelijke-ordeningsproject, worden relevante gegevens opgespoord die in de planvorming nuttige bijdragen kunnen leveren;

- m.e.r. vraagt door een toegespitst advies voor richtlijnen expliciete aandacht voor relevante milieu-informatie, zoals ecohydrologische relaties, die hierdoor in de planvorming kunnen worden;
- het vergelijken van alternatieven en het opstellen van een meest milieuvriendelijk alternatief blijkt tot verrassende, nieuwe, bruikbare informatie te kunnen leiden;
- de toetsing van het m.e.r. door een onafhankelijke Commissie van deskundigen draagt bij tot de kwaliteit van het MER en het ruimtelijke plan.

M.e.r. is geen vertragende factor in de besluitvorming over ruimtelijke plannen. De enige aantoonbare vertraging betreft de maand die de Commissie nodig heeft om de resultaten van de inspraak in haar toetsingsadvies te verwerken. M.e.r. kan ook versnellend werken: de in de beginfase geïnvesteerde tijd in inspraak, voorlichting en systematische gedachtenbepaling kan later worden teruggewonnen door minder bezwaren en een snellere besluitvorming.

SUMMARY

Introduction

The annual report of the Dutch Commission for environmental impact assessment (EIA)² consists of three parts:

Part 1 provides an overview of the Commission's activities in 1992.

Part 2 contains two articles about recent developments in EIA: one about EIA for existing activities, and one about the role EIA can play in physical planning procedures.

The annexes in **part 3** give information about the persons engaged in the Commission's work: as members and advisors of the Commission, as chairmen and as staff members (in the secretariat). Also the members of the board of the recently established Foundation for the Office of the EIA Commission are listed.

Information on all projects in which the Commission was involved as an advisory body is presented in a separate volume.

Part 1: Overview of activities

In 1992 the Commission issued 143 advices: 84 advices on guidelines (project specifications), 57 reviews of environmental impact statements (EISs) and two advices on the exemption of the obligation to carry out EIA. The total of 143 means a considerable increase over 1991, when the Commission issued 100 advices. The 'project reservoir' (i.e. the number of projects beyond the scoping phase for which guidelines have been established, but for which EISs have not been reviewed yet) has increased again, although less substantially than in preceding years.

Meanwhile decisions have been made on 84 projects. In 43 projects the procedure has been cancelled or suspended for a considerable period. In 1992 post-project evaluation reports were published for two projects. Among the projects for which EIA has started in 1992 the proportion of recreational initiatives was relatively smaller than in previous years.

From 1989 onwards 45 to 50 percent of all EISs reviewed by the Commission appeared to supply sufficient information for decision-making. In the remaining cases, the Commission advised to supply additional information.

In 1992 the database 'Infor-mer' (data on EIA and on exemption from EIA) became operational. The pertinent software programme was specially written to accommodate the Commission's information available

2 In this summary, the term EIA applies to the procedure which leads to a decision about a proposed activity, whereas the term EIS (environmental impact statement) refers to the main document that is produced during this procedure.

on all projects. In the future this information, as well as statistical data can be retrieved from Infor-mer.

Staff members and (deputy) chairmen have contributed to courses, meetings and seminars in the Netherlands as well as in other countries. There is a growing tendency for delegations from abroad to request information from the Commission about EIA in the Netherlands, in particular about the position and functioning of the independent Commission and its role in the EIA process. The pertinent contributions and events are listed.

Part 2: Developments in EIA

○ EIA for existing activities

Frequently the Commission advises in EIA procedures which are meant to legalize activities that are already in operation, or to extend existing activities. In a decision-making process about existing activities, EIA plays another role than with new initiatives. Through the application of EIA the differences can be shown clearly between the actual activity and the alternative that offers the best protection to the environment. That is useful for the competent authority, because it indicates which mitigating measures can be applied to decrease adverse environmental impacts. Such measures can even lead to a substantial modernization of the activity.

EIA for the legal approval of an activity generates a public discussion, in which the proponent is offered the opportunity to still motivate his activity. This is important, because these projects draw a lot of public attention due to the absence of valid permits.

If EIA concerns the legal approval of activities that are already operational, the definition of alternatives and of baseline situations need special attention. EIA contributes to this, and as a result the information is focussed on the crucial data, which enhances the decision-making.

EIA for extensions of existing activities is particularly useful, if it does not only provide insight in the environmental impacts of the proposed activity, but also in the environmental consequences of relevant and related parts of the existing activity, although, strictly observed, the existing activity itself does not trigger the obligation to carry out EIA. If there is a strong (technical) coherence between the extension and the existing activity, the total result can be considered to compose the proposed activity. The guidelines for the EIS must indicate to what extent this interpretation applies. Then, it can be determined whether a search for alternatives or adaption of the capacity of the existing activity will produce relevant environmental information. In this way, decision-makers obtain information about the advisability - from an environmental point-of-view - of modernization or reconstruction of the existing part of the activity.

○ **Added value of EIA in physical planning**

The incorporation of EIA in physical planning (procedures) does not come without problems. According to the Commission's experience, EIA contributes however substantially to the insight in and solution of physical planning problems:

- By publishing the notification of intent³⁾ in an early stage of the physical planning process relevant information is often traced;
- By drawing explicit attention to relevant environmental data (such as ecohydrological relations) in the guidelines for an EIS, such information can play a significant role in the planning decision;
- By comparing alternatives and by establishing an alternative that offers the best protection to the environment (both are legally compulsory elements of an EIS) surprisingly new solutions may arise;
- By reviewing the EIS the Commission for EIA adds independent expertise on EIA and environmental issues and contributes to the quality of both the EIS as well as the physical plan.

EIA is not a delaying factor in the physical planning process. The only apparent delay results from the one month period the Commission is given to take into account the results of public participation in her review of the EIS.

However, instead of delaying, EIA can accelerate the process: the time invested in early public participation and an environmentally conscious and rational approach can be fully regained later by a quicker and more thorough decision resulting in fewer appeals.

3 The notification of intent is the document prepared by the proponent and made public by the competent authority which marks the start of the EIA-procedure.

INLEIDING

Het aantal adviezen dat de Commissie voor de m.e.r. jaarlijks uitbrengt stijgt nog steeds. **Deel 1** van dit jaarverslag bespreekt kwantitatieve ontwikkelingen in adviezen en projecten in 1992. Ook bevat dit deel een overzicht van werkzaamheden van de Commissie en van ontwikkelingen in de m.e.r.-regeling.

Met het stijgende aantal adviseringen neemt ook de ervaring van de Commissie toe. De Commissie wil enkele ervaringen graag vastleggen in dit jaarverslag om daarmee de discussie over toepassing van m.e.r. een impuls te geven. **Deel 2** van dit jaarverslag bevat daarom een tweetal artikelen over actuele inhoudelijke ontwikkelingen van m.e.r. Bij de keuze van de thema's is getracht rekening te houden met het brede lezerspubliek van dit jaarverslag. Het thema "m.e.r. voor bestaande activiteiten" is vooral van belang voor *initiatiefnemers* van m.e.r.-plichtige activiteiten, terwijl het thema "m(e)er-waarde bij ruimtelijke ordening" zich vooral richt op de groep van *besluitvormers*.

Behalve getalsmatige en inhoudelijke informatie in de delen 1 en 2 geeft dit jaarverslag meer specifieke informatie over het secretariaat, de Commissie en over projecten in **deel 3**. Hierin zijn opgenomen:

- bijlage 1: de lijst van Commissieleden;
- bijlage 2: de lijst van deskundigen die tot nu toe als adviseur zijn opgetreden bij de werkzaamheden van de Commissie voor de m.e.r.;
- bijlage 3: de samenstelling van het presidium en het secretariaat van de Commissie voor de m.e.r.;
- bijlage 4: de samenstelling van het bestuur van de Stichting Bureau Commissie voor de m.e.r.;
- bijlage 5: de lijst van in 1992 verschenen adviezen van de Commissie voor de m.e.r.;
- bijlage 6: een schematisch overzicht van de fasen waarin alle m.e.r.-procedures en onthefingsprocedures voor m.e.r. op 31 december 1992 zich bevinden. De onderscheiden fasen zijn het vooroverleg, het opstellen van het MER, de toetsing, de besluitvorming, de uitvoering en de evaluatie*);

Voorts geeft het jaarverslag informatie over de stand van zaken van de milieu-effectrapportage per project. Dit gebeurt in een los verkrijgbare bijlage, verder te noemen "projecten-bijlage", die wordt ontsloten door een index.

Op 1 januari 1992 is het secretariaat van de Commissie verzelfstandigd door de oprichting van de Stichting Bureau Commissie voor de m.e.r. De verzelfstandiging heeft geen invloed op de werkwijze van de Commissie. De werkzaamheden van de Stichting worden gesubsidieerd door de ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

4 In dit jaarverslag wordt ervan uitgegaan dat de lezer enige kennis heeft van m.e.r. Voor algemene informatie over m.e.r. wordt verwezen naar de 'handleiding milieu-effectrapportage' van drs.ir. N.T. van Eck, ir. R. Rense en mr. D. Samkalden, uitgegeven door Koninklijke Vermande b.v. in 1987.

DEEL 1: OVERZICHT VAN WERKZAAMHEDEN IN 1992

1. UITGEBRACHTE ADVIEZEN
2. OVERIGE WERKZAAMHEDEN EN ONTWIKKELINGEN

1. UITGEBRACHTE ADVIEZEN

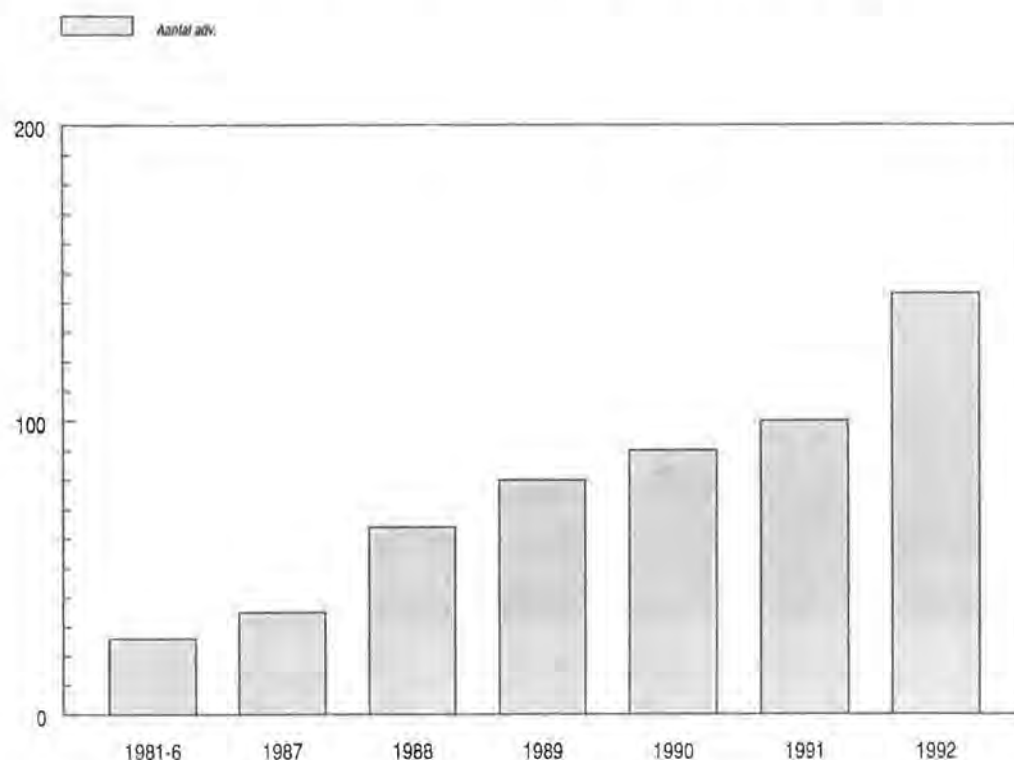
1.1 Kwantitatieve ontwikkelingen

Deze paragraaf bespreekt een aantal ontwikkelingen in 1992, gerelateerd aan de voorgaande jaren. De ontwikkelingen betreffen de aantallen adviezen en projecten, typen m.e.r.-projecten, de fasen waarin de projecten zich bevinden en de betrokkenheid van bevoegde gezagsinstaties en initiatiefnemers.

1.1.1 Aantal adviezen

De Commissie bracht tot nu toe ieder jaar meer adviezen uit. Uit figuur 1.1 blijkt dat deze tendens zich in 1992 heeft versterkt. Verschenen in 1991 nog 100 adviezen, in 1992 bedroeg dit aantal 143.

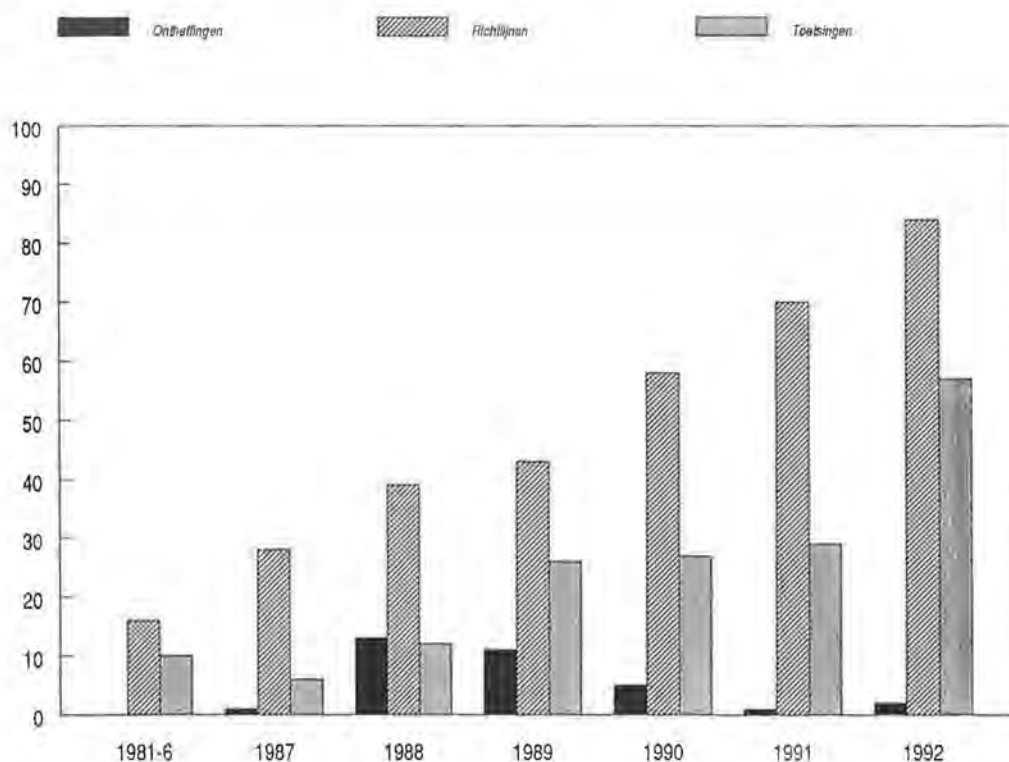
Figuur 1.1: Aantal uitgebrachte adviezen⁵ per jaar tot en met 1992.

5 Hiertoe worden adviezen voor alle procedures gerekend: verplichte en vrijwillige m.e.r.-procedures, ontheffings-procedures, procedures tijdens de interimregeling voordat het Besluit m.e.r. van kracht werd, procedures in het kader van landinrichting en procedures die feitelijk geen m.e.r.-procedure zijn, maar een daarop gelijkende procedure volgen.

Het aantal richtlijnen-, toetsings- en ontheffingsadviezen bedroeg in 1992 respectievelijk 84⁶⁾, 57⁷⁾ en 2. Zoals in figuur 1.2 is te zien, is zowel het aantal adviezen voor richtlijnen als het aantal toetsingsadviezen in 1992 gestegen ten opzichte van 1991. Verhoudingsgewijs steeg het aantal toetsingsadviezen echter sterker dan het aantal adviezen voor richtlijnen. Dat betekent dat het 'stuwmeer' (projecten waarvoor richtlijnen zijn vastgesteld maar waarvan de toetsing op zich laat wachten) weliswaar nog groeit, maar minder snel dan in de voorgaande jaren.

Figuur 1.2: Aantal uitgebrachte richtlijnen-, toetsings- en ontheffingsadviezen⁸⁾ per jaar tot en met 1992.

6 Dit getal is inclusief zes adviezen voor aanvullende richtlijnen en één advies voor een op de m.e.r.-regeling gelijkend project (projectnr. 447). Dit project volgt feitelijk geen m.e.r.-procedure, maar maakt gebruik van sommige eisen die de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne stelt aan de inhoud van een MER.

De in dit jaarverslag genoemde projectnummers zijn bij de Commissie intern gebruikte nummers.

7 Dit getal is inclusief één aanvullend toetsingsadvies en één advies dat is uitgebracht voor een buitenlands project, niet in het kader van de Nederlandse m.e.r.-regeling (projectnr. 034).

8 Zie de voetnoot bij figuur 1.1.

1.1.2 Overzicht van procedures

Het totaal aantal projecten waarover de Commissie tot nu toe heeft geadviseerd, is gekomen op 367. Daarnaast zijn in 1992 negen projecten gestart waarvoor nog geen advies voor richtlijnen is uitgebracht. De uitgebrachte adviezen betreffen:

- 318 vrijwillige en wettelijk verplichte m.e.r.-procedures, inclusief vroegtijdig gestopte procedures (zie voor projectnummers bijlage 6);
- 31 verzoeken om ontheffing van de m.e.r.-procedure (zie voor projectnummers bijlage 6);
- 7 projecten tijdens het interim-beleid t/m mei 1986 (projectnrs. 101, 102, 103, 111, 112, 116, 117);
- 5 projecten in het kader van de discussie over m.e.r.-plicht voor landinrichting (projectnrs. 128, 156, 174, 246, 278);
- 4 projecten die geen m.e.r.-procedure zijn, maar die een op de m.e.r.-procedure gelijkende procedure volgen (projectnrs. 115, 121, 137, 447);
- 2 internationale projecten die eveneens geen m.e.r.-procedure volgen (projectnrs. 126, 034).

Voor een overzicht van gegevens per project wordt verwezen naar de projecten-bijlage.

Bij 43 projecten is de m.e.r.-procedure voortijdig afgebroken of voor langere tijd opgeschort⁹. Voor 20 projecten bestaat op 31 december 1992 een ontheffing voor de m.e.r.-plicht. Voor 10 projecten waarvoor een ontheffing aangevraagd is, is deze niet verleend, of inmiddels vernietigd. Dat betekent dat alsnog m.e.r. moet worden toegepast. Eén procedure voor een ontheffings-aanvraag is stopgezet. Ontheffingen op grond van het overgangsrecht worden hier niet besproken. De Commissie adviseert niet in deze procedures.

In figuur 1.3 is weergegeven in welke fasen de lopende projecten zich op 31-12-1992 bevonden. Deze figuur illustreert duidelijk de omvang van het in § 1.1.1 bedoelde stuwmeer van projecten: 107 projecten zijn in de fase van het opstellen van het MER, terwijl voor 54 projecten het vooroverleg gaande is, of juist is afgerond.

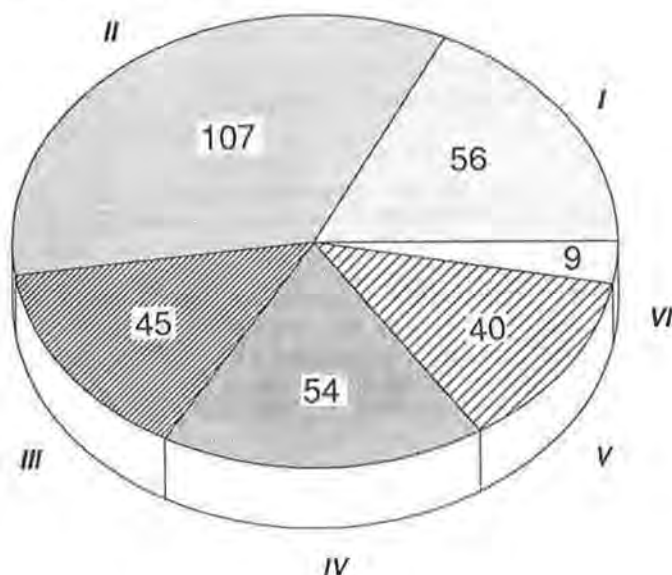
Het aantal projecten waarover in een m.e.r.-procedure¹⁰ een besluit is genomen, bedraagt inmiddels 84. Hiervan zijn 49 projecten in uitvoering genomen of inmiddels voltooid.

Van negen projecten is bekend dat een evaluatie wordt uitgevoerd. Over twee van deze projecten is inmiddels een evaluatierapport verschenen. Het betreft de projecten 102 (grootschalige berging van baggerspecie uit het benedenrivierengebied in de Slufterberging) en 146 (Provinciaal afvalstoffenplan Noord-Holland).

9 Het betreft de projecten 107, 116, 118, 125, 126, 131, 132, 136, 137, 138, 140, 143, 145, 148, 149, 167, 169, 182, 191a, 204, 216, 219, 220, 227, 234, 245, 259, 262, 272, 273, 275, 291, 293, 296, 319, 338, 344, 355, 361, 369, 371, 386, 433.

10 Vrijwillige, wettelijk verplichte m.e.r.-procedures en procedures tijdens het interimbeleid.

figuur 1.3: Overzicht van de verdeling van projecten over de verschillende fasen in het m.e.r.-proces.

Onderscheiden fasen:

- I *vooroverleg* (richtlijnenfase) is gaande of onlangs afgerond
- II *MER* wordt opgesteld
- III *toetsing* is gaande of onlangs afgerond
- IV *besluitvorming* is gaande of onlangs afgerond
- V project is in *uitvoering of voltooid*
- VI *evaluatie* is gaande

1.1.3 Bevoegd gezag en initiatiefnemer

In 45 van de 86 projecten waarvoor in 1992 een m.e.r.-procedure is gestart waren overheden (mede) initiatiefnemer. Procentueel uitgedrukt is dit ongeveer evenveel als in 1991. Van de nieuwe projecten waren er 12 (mede) het gevolg van een particulier initiatief¹¹⁾ en 45 van bedrijven en organisaties met overheidsparticipatie.

Bij circa 25% van de projecten was de initiatiefnemer tevens het bevoegd gezag.

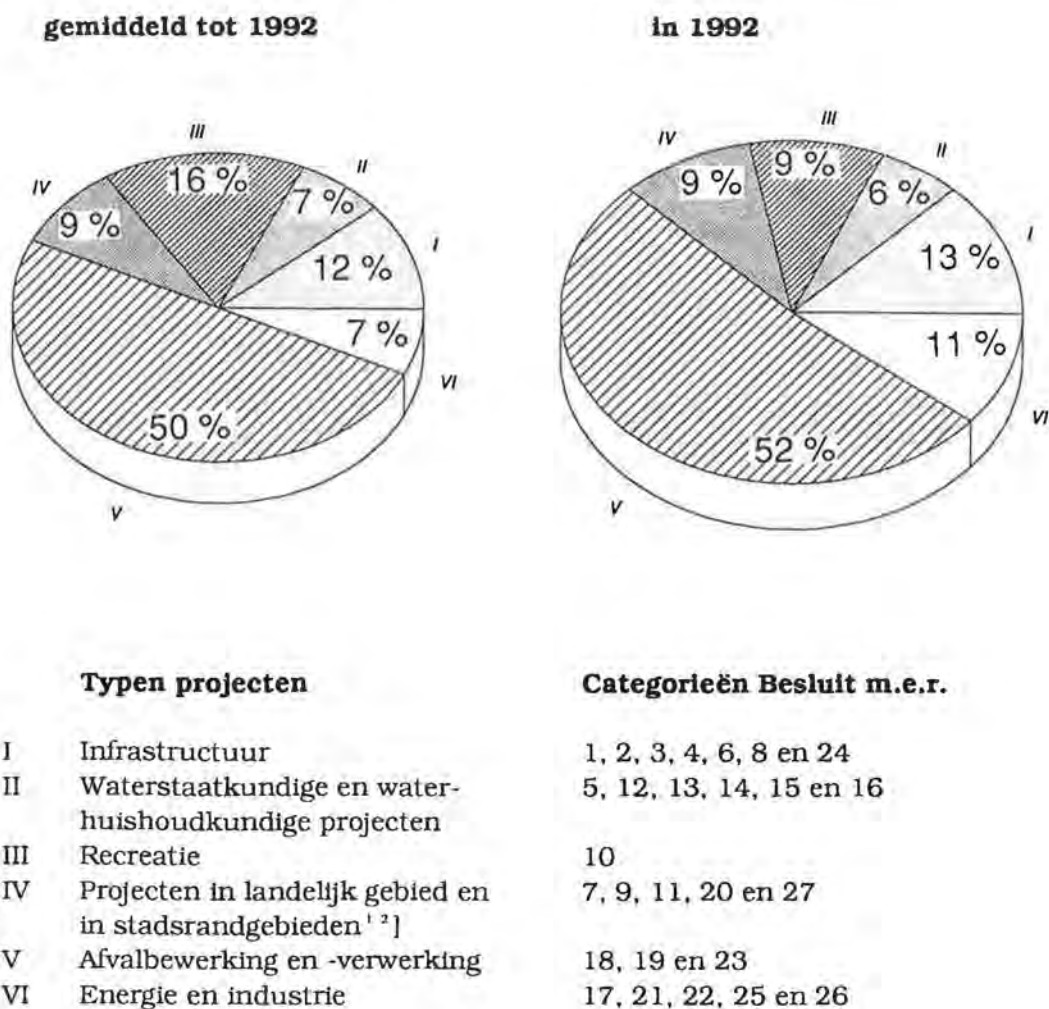
Als (mede) bevoegd gezag voor de in 1992 gestarte projecten zijn rijksoverheden 44 keer, provincies 60 keer, gemeenten 20 keer, waterschappen 30 keer en een samenwerkingsverband van gemeenten 1 keer opgetreden. Procentueel uitgedrukt verschillen deze aantallen nauwelijks van die over 1991.

11 Hierbij zijn nutsbedrijven inbegrepen.

1.1.4 Typen projecten

Figuur 1.4 geeft een overzicht van de typen projecten waarover de Commissie heeft geadviseerd tot en met 1992. Bij dit overzicht wordt een project slechts aan één jaar toegerekend, namelijk het jaar waarin het advies voor richtlijnen of het ontheffingsadvies is uitgebracht. Vrijwillige m.e.r.'s en projecten die tijdens het interim-beleid zijn gestart zijn niet in het overzicht opgenomen. Projecten waarbij de Commissie adviseerde over de ontheffing van de m.e.r.-plicht zijn wel opgenomen. Sommige projecten zijn in meer dan één categorie in te delen.

figuur 1.4: Typen projecten waarover de Commissie heeft geadviseerd, uitgedrukt als percentage van het totale aantal projecten.

12 Hierbij zijn de landinrichtingsprojecten gerekend, waarbij de Commissie het HELP-rapport inhoudelijk heeft gezien in het licht van de criteria die daarvoor in het kader van de m.e.r. gelden.

Het aandeel van de typen projecten op het totaal in 1992 wijkt niet sterk af van voorgaande jaren. Het aandeel van recreatie-projecten is in 1992 geringer dan in de voorgaande jaren. Hierbij speelt het geringere aantal nieuwe milieu-effectrapportages voor golfbanen een rol: ten opzichte van 1991 is in 1992 het aantal adviezen voor richtlijnen voor golfbanen ongeveer gehalveerd. Het aandeel van energie- en industrieprojecten is in 1992 toegenomen ten opzichte van voorgaande jaren. Vanwege het geringe aantal projecten in deze categorieën is een duidelijke oorzaak en betekenis van deze toename niet aan te geven. Mogelijk speelt de in 1992 ingevoerde m.e.r.-plicht voor geïntegreerde chemische installaties (gci's) een rol. Voor 2 gci's is in 1992 een m.e.r. gestart. Het betreft de projecten 395 en 409.

1.2 Gegevens over adviezen

1.2.1 Adviezen voor richtlijnen

De adviezen voor richtlijnen die de Commissie in 1992 uitbracht, zijn genoemd in bijlage 5 en uitgebreider toegelicht in de projecten-bijlage. Voor enkele adviezen was er een bijzondere situatie:

Gebruik Zwanenburgbaan/Kaagbaan Schiphol (405)

Dit project vormt een uitwerking van het project 'Mainport Schiphol en omgeving' (334), die nodig is indien vertraging zou optreden in de besluitvorming over de toekomst van Schiphol als geheel, inclusief uitbreiding met een vijfde baan. In dat geval is het de bedoeling dat na de vaststelling van de project-PKB in het kader van het project Mainport Schiphol en omgeving direct een besluit volgens de Luchtvaartwet kan worden genomen tot vaststelling van de geluidzone voor het vierbanenstelsel met tweezijdig gebruik van de vierde baan en verlenging van de Kaagbaan. In verband hiermee zijn aanvullende richtlijnen vastgesteld op 7 juli 1992 (na een advies dat de Commissie uitbracht op 8 april 1992) voor het integrale MER (project 334) voor de afbakening van de milieu-informatie die nodig is voor vaststelling van de betreffende geluidzone.

Natuur- en geluidaspecten onderzoek, Luchtmobiele Brigade Eder- en Ginkelse heide (447)

Het initiatief betreft de inrichting, het gebruik en het beheer van de Eder- en Ginkelse Heide door eenheden van de Luchtmobiele Brigade. Dit project volgt geen wettelijke m.e.r.-procedure, omdat de omvang van het daadwerkelijk in te richten deel van het oefenterrein onder de m.e.r.-drempelwaarde blijft. Er zijn geen inspraakmogelijkheden. Wel worden de gemeente Ede en de provincie Gelderland in de gelegenheid gesteld opmerkingen in te brengen. De Tweede Kamer heeft aangedrongen op advisering door de Commissie voor de m.e.r. Op verzoek van de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer heeft de Commissie een toetsingskader geformuleerd, gebaseerd op de eisen die de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne stelt aan de inhoud

van een MER. Het toetsingskader bevat dan ook veel elementen die gebruikelijk zijn in adviezen voor richtlijnen voor een MER. Na bekendmaking van de resultaten van het onderzoek door het Ministerie van Defensie, zal de Commissie het onderzoek toetsen.

Natuurontwikkeling IJsseldelta (456)

De Commissie heeft in 1992 voor de eerste keer over een grootschalig natuurontwikkelingsproject geadviseerd. Rijkswaterstaat directie Flevoland, de initiatiefnemer, beoogt de ontwikkeling van een rivierdelta aan de monding van de IJssel. De aanleiding voor het initiatief is het vrijkomen van een grote hoeveelheid schone specie uit het Ketelmeergebied, waarin een diepte wordt gemaakt voor de berging van vervuild slib. Als meer dan 200 ha. nieuw land wordt gemaakt en/of als hiervoor meer dan 500.000 m³ specie wordt gebruikt, is het project m.e.r.-plichtig, ook al betreft het hier schoon slib. Omdat het project is gericht op natuurbouw, gaat de Commissie in haar advies voor richtlijnen voornamelijk in op alternatieven voor natuurontwikkeling en de milieugevolgen daarvan. Zij stelt de sturende processen centraal, omdat de kwaliteit van de nieuwe natuur primair van die processen afhangt. Daartoe behoren de sedimenterende en eroderende processen die door de rivier en de wind worden gestuurd, de natuurlijke successie van de vegetatie en de invloed van grazers. Gekozen is voor globale formuleringen omdat de nieuwe ontwikkelingen maar in beperkte mate voorspelbaar zijn. De kennisleemten die zich bij dit unieke project sterk zullen doen gelden mogen naar de mening van de Commissie geen belemmering zijn voor het opstellen van het MER en voor de ontwikkeling van de alternatieven. Veranderingen in de bestaande toestand van het milieu zijn geen ongewenst gevolg, maar juist het doel van het project. Daarom speelt de bestaande milieu-toestand geen belangrijke rol als referentiesituatie. Omdat men een grote milieuwinst wil behalen, is het meest milieuvriendelijke alternatief de belangrijkste referentie: hierin wordt de grootst haalbare winst voor het milieu aan de IJsselmonding beschreven.

1.2.2 Voortoetsing en beoordeling van concept-MER'en

Regelmatig wordt de Commissie verzocht een voorlopig oordeel te geven over een MER, voorafgaand aan de formele toetsing. Er zijn meerdere situaties waarin de Commissie een voorlopig oordeel kan geven. De belangrijkste zijn (zie voor een uitgebreide beschrijving het jaarverslag van de Commissie over 1991):

- beoordeling van (delen van) concept-MER'en op verzoek van initiatiefnemers en/of bevoegde instanties;
- voortoetsing van MER'en op verzoek van bevoegde instanties.

De Commissie gaat zoveel mogelijk in op verzoeken om een voorlopig oordeel. De secretaris van de betreffende werkgroep handelt een deel van deze verzoeken af. In een steeds groter aantal gevallen wordt (een

deel van) de werkgroep ingeschakeld. Verhoudingsgewijs neemt het aantal voorlopige beoordelingen toe. In 1989 ging aan circa 45% van de in dat jaar uitgebrachte toetsingsadviezen een voorlopige beoordeling vooraf. In 1991 en 1992 bedroeg dit percentage circa 90%. Hieruit blijkt dat deze informele fase een steeds belangrijker rol speelt in het werk van de Commissie. Voorlopige beoordelingen vergen ca. 10 à 15% van de werktijd van de werkgroepsecretarissen.

De ervaringen met voorlopige beoordelingen lopen sterk uiteen. In een aantal gevallen leidt een voorlopig oordeel tot een beter MER, hetgeen de besluitvorming en de inspraak ten goede komt. In andere gevallen wordt het commentaar van de Commissie op het concept-MER nauwelijks of niet in het MER verwerkt. De oorzaak van deze grote verschillen in ervaringen zijn niet duidelijk. Het negeren van het voorlopige oordeel van de Commissie kan samenhangen met een andere beoordeling van het belang van het gegeven commentaar. De Commissie geeft bij een voorlopige beoordeling geen algemeen oordeel over de aanvaardbaarheid van een concept-MER, om niet vooruit te lopen op de formele toetsing van het MER waarbij inspraak een belangrijke rol speelt. Ook tijdsdruk kan een rol spelen bij het besluit het concept-MER niet aan te passen naar aanleiding van het voorlopige oordeel van de Commissie.

De Commissie zal in de toekomst bezien, hoe zij zal omgaan met verzoeken om een voorlopig oordeel.

1.2.3 Toetsingsadviezen

In 1992 deed de Commissie onderzoek naar de uitkomsten van haar toetsingsadviezen vanaf 1989. De milieu-effectrapporten werden verdeeld in twee categorieën:

- 1 MER'en die volgens de Commissie voldoende informatie bevatten voor de besluitvorming;
- 2 MER'en waarover de Commissie adviseerde aanvullende informatie te leveren.

De verdeling over deze twee groepen bleek vrij constant in de jaren 1989 tot en met 1992; het percentage MER'en dat voldoende werd bevonden varieerde van ca. 45% in 1989 tot ca. 50% in 1992. In de overige gevallen adviseerde de Commissie het MER aan te vullen. Deze aanvulling kan op verschillende manieren geschieden; door een aanvullend MER te schrijven, door het leveren van extra informatie in de vergunningaanvraag, of door het formuleren van onderzoekspunten in het kader van het evaluatieprogramma. Hoewel het percentage adviezen tot aanvulling vrij constant is in het verloop van de tijd, varieert de verdeling over de manieren waarop deze aanvulling zou kunnen geschieden van jaar tot jaar.

De toetsingsadviezen die de Commissie in 1992 uitbracht, worden genoemd in bijlage 5 en uitgebreider besproken in de projecten-bijlage. Bij enkele toetsingsadviezen was sprake van een bijzondere situatie:

Golfbaan 't Hout te Breda (294)

In 1991 is het MER voor de golfbaan zonder ontwerp-bestemmingsplan in procedure gebracht. De Commissie bracht een voorlopig toetsingsadvies uit, waarin zij een aanvulling op het MER adviseerde. Daarna bracht de gemeente Breda een ontwerp-bestemmingsplan in procedure waarin het gebied 't Hout nog niet was opgenomen. In februari 1992 zijn het MER en een aanvulling daarop, te zamen met een ontwerp-bestemmingsplan voor het gehele buitengebied van Breda, ter visie gelegd. In het ontwerp is een wijzigingsbevoegdheid van de gemeenteraad opgenomen voor het gebied 't Hout, die de aanleg van een golfbaan mogelijk moet maken. In tweede instantie besloot de gemeente Breda de m.e.r.-plicht te koppelen aan het moment waarop gebruik wordt gemaakt van de wijzigingsbevoegdheid. Daarmee is het bestemmingsplan niet meer m.e.r.-plichtig omdat het opnemen van een wijzigingsbevoegdheid in een bestemmingsplan géén m.e.r.-plichtige activiteit is. Na de wijziging van het Besluit m.e.r. zal de m.e.r.-plicht voor het opnemen van iedere wijzigingsbevoegdheid in het bestemmingsplan gelden.

Pak Mun-stuwdam in Thailand (034)

In 1992 heeft de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking de Commissie gevraagd advies uit te brengen over de kwaliteit en volledigheid van een MER voor een stuwdam in Thailand. De advisering over dit project vond niet plaats in het kader van de Nederlandse m.e.r.-regeling. Het project wordt mede gefinancierd door de Wereldbank. Nederland draagt geen verantwoordelijkheid voor het project. Het advies van de Commissie heeft dan ook geen invloed op de besluitvorming over het project. Het advies dient louter als basis voor de beantwoording van vragen van Nederlandse organisaties voor ontwikkelingssamenwerking over de kwaliteit van het MER voor de Pak Mun-dam. Bij dit project hebben ecologische gevolgen een sterke samenhang met gezondheidskundige en sociaal-economische aspecten. Daarom is ten behoeve van de advisering een werkgroep samengesteld die bestond uit een visserij-ecoloog, een civiel-technicus, een arts/epidemioloog en een antropologe. Het advies bestond uit een toetsingskader en een daarop gebaseerd toetsingsadvies. Het toetsingskader kan als basis dienen voor het opstellen van richtlijnen voor MER'en over soortgelijke projecten.

1.2.4 Ontheffingsadviezen

In 1992 bracht de Commissie twee adviezen uit over aanvragen voor ontheffing van de m.e.r.-plicht. Het betreft de projecten 422 en 426, over waterinjecties in de diepe ondergrond door de Nederlandse Aardolie Maatschappij. Reeds eerder is een MER opgesteld over dezelfde activiteit. Een nieuw MER zou geen nieuwe gegevens opleveren over de te verwachten milieugevolgen van de genoemde waterinjecties. Dit gegeven was voor de verantwoordelijke Ministers de basis voor het verlenen van

ontheffingen voor beide projecten op grond van artikel 41e lid 1 onder c van de Wabm¹³].

13 Artikel 41e, lid 1, sub c van de Wabm: ontheffing van de m.e.r.-plicht bij één of meer besluiten kan worden verleend, als *"met betrekking tot dezelfde activiteit reeds eerder een milieu-effectrapport overeenkomstig het bij of krachtens de artikelen 41i-41z bepaalde is gemaakt, indien het milieu-effectrapport redelijkerwijs geen nieuwe gegevens betreffende mogelijke nadelige gevolgen van die activiteit voor het milieu kan bevatten."*

2. OVERIGE WERKZAAMHEDEN EN ONTWIKKELINGEN

2.1 Evaluatie achteraf

Een aantal projecten verkeert in de fase van de evaluatie. In 1992 zijn twee evaluatierapporten verschenen (zie § 1.1.2). Er zijn inmiddels twee handleidingen beschikbaar voor het opstellen van een evaluatieprogramma, namelijk voor afvalstoffenplannen en voor milieuvergunningen¹⁴.

De Commissie voor de m.e.r. speelt formeel geen rol bij het opstellen en beoordelen van evaluatieprogramma's in het kader van m.e.r. Toch geeft de Commissie in een aantal toetsingsadviezen aanbevelingen die behulpzaam kunnen zijn bij de totstandkoming van het evaluatieprogramma. Daarbij wijst de Commissie op de mogelijkheid om de evaluatie achteraf te combineren met monitoring- en onderzoeksprogramma's in het kader van de besluitvorming over milieuvergunningen en de handhaving daarvan. Bij meerdere (ontwerp-)besluiten over projecten die de Commissie zijn toegezonden, ontbrak een (aanzet tot een) evaluatieprogramma. Deze gevallen brengt de Commissie onder de aandacht van het bevoegde gezag, via een melding aan de afdeling m.e.r. van het ministerie van VROM.

2.2 Database 'Infor-mer'

Sinds juni 1992 is de database 'Infor-mer' operationeel. In Infor-mer worden de relevante procedurele en inhoudelijke gegevens van alle m.e.r.- en ontheffingsprocedures opgeslagen. De gegevens zijn in principe opvraagbaar voor het samenstellen van statistieken en voor het krijgen van inzicht over inhoudelijke aspecten van een bepaald type projecten, zoals recreatie-, en afvalprojecten. Volgens planning zullen de gegevens van alle projecten begin 1993 in Infor-mer zijn opgeslagen.

2.3 Cursussen, seminars en workshops

Ook in 1992 leverden medewerkers van het secretariaat, Commissie-leden en (plaatsvervangend) voorzitters van de Commissie diverse bijdragen aan cursussen, congressen, seminars en andere bijeenkomsten. Enkele hiervan zijn eenmalig, maar een groot aantal keert jaarlijks terug. De belangrijkste bijdragen zijn geleverd aan:

14 *Brochure over het opstellen van het evaluatie-onderzoeksprogramma bij milieu-effectrapportage voor afvalstoffenplannen*, Reeks Milieu-effectrapportage, nr. 37, Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Vissertij, 1990.
M.e.r.-evaluatie bij milieuvergunningen, bureau Twijnstra Gudde Management Consultants, 1991.

- cursus Milieukunde van Tauw Deventer;
- cursus m.e.r. van de vakgroep Gezondheidskunde Rijksuniversiteit Limburg;
- cursus 'environmental management' van ITC Enschede;
- studiedag van het Nederlands Studie Centrum;
- cursus milieurecht van Grotius Academie, universiteit van Nijmegen en Kluwer;
- cursus milieumanagement voor studenten uit Oost-Europa, Instituut Voor Milieuvraagstukken, Vrije Universiteit van Amsterdam;
- seminar milieukunde van Nederlands Instituut voor Preventieve Gezondheidszorg van TNO;
- basiscursus m.e.r. van Geoplan;
- cursus m.e.r. in de praktijk van Geoplan;
- cursus milieurecht van Geoplan;
- cursus m.e.r. en ruimtelijke ordening van Geoplan;
- cursus van de Hogeschool Utrecht;
- cursus milieu en Ruimtelijke Ordening van het Nederlands Instituut voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;
- cursus wetenschap en samenleving van de universiteit van Groningen;
- conferentie over m.e.r. van het Institute for international research Amsterdam;
- cursus effectvoorspelling, Open Universiteit;
- cursus milieukunde van de Rijksuniversiteit Utrecht;
- postdoctorale opleiding milieuplanologie van de Rijkshogeschool IJsselland;
- congres opzct opleiding milieuplanologie van de Rijkshogeschool IJsselland;
- studiedag m.e.r. en ruimtelijke ordening van de Rijksplanologische Dienst;
- presentatie m.e.r. en ruimtelijke ordening voor het 'Beraad Directeuren Ruimtelijke Ordening' (BDRO, een overleg-forum voor PPD-directeuren);
- cursus voor werklozen van het arbeidsbureau in Leiden;
- cursus aan de Vrij Universiteit van Brussel, 'm.e.r. voor beleidsplannen';
- bijdrage aan een seminar in Portugal voor Portugees sprekende landen. Het onderwerp was 'm.e.r. in Nederland en de rol van de Commissie m.e.r.';
- bijeenkomst over 'm.e.r. in Nederland' met een Finse delegatie;
- workshop 'm.e.r. op strategisch niveau' in Noord-Ierland;
- lezing in het kader van de UNCED-conferentie in Sao Paulo, Brazilië, 'onafhankelijke toetsing bij m.e.r. in Nederland'.

2.4 Internationale contacten

De m.e.r.-wetgeving is in Nederland verder uitgewerkt dan in veel andere landen. Een belangrijk onderscheid is de rol van de onafhankelijke Commissie voor de m.e.r. Nederland heeft bovendien een relatief uitgebreide ervaring met m.e.r. Mede door deze twee factoren wordt de Commissie regelmatig gevraagd informatie te geven over het functioneren van m.e.r. in Nederland. De belangrijkste internationale contacten worden hieronder besproken.

Hongarije

In Hongarije wordt in 1993 m.e.r.-regelgeving van kracht. In dit kader heeft de Commissie bijdragen geleverd aan trainingsactiviteiten over m.e.r. voor besluitvormers en adviesbureaus in Hongarije. Tevens vond in september 1992 contact plaats tussen het ministerie van Industrie en Handel in Hongarije en het ministerie van VROM over het inschakelen van de Commissie bij een m.e.r. in Hongarije. Deze m.e.r. wordt uitgevoerd ten behoeve van het besluit door de Minister van Industrie en Handel over het voltooiën van de bouw en in gebruikneming van een fabriek voor de verwerking van gebruikte auto-accu's in Gyöngyösoroszi (ca. 80 km. ten noordoosten van Budapest). Deze fabriek is voor 70 procent gereed maar de bouw is gestaakt vanwege het controversiële karakter van dit voornemen dat is gesitueerd op het met zware metalen

verontreinigde terrein van een gesloten lood- en zinkmijn. De Commissie zal begin 1993 gevraagd worden te adviseren aan de minister van Industrie en Handel in Hongarije over de richtlijnen voor het MER. De Commissie zal het MER ook toetsen.

Tsjechië en Slowakije

In het kader van het Memorandum Of Understanding tussen Nederland en het voormalige Tsjecho-Slowakije is door het secretariaat informatie verschaft over de Nederlandse m.e.r.-regeling aan Tsjechische en Slovaakse beleidsmakers en adviesbureaus. Een medewerker van het secretariaat bezocht hiertoe een UN-ECE workshop over m.e.r. en ruimtelijke ordening en ecologische draagkracht in Košice (Slowakije). Overigens zal ook in Slowakije binnenkort een m.e.r.-regeling van kracht worden.

Canada

In het kader van het Memorandum Of Understanding tussen Nederland en Canada zijn bijdragen geleverd aan een workshop met als thema 'm.e.r. voor beleidsplannen'.

Duitsland

Er heeft uitwisseling plaatsgevonden op congressen in Freiburg en Offenbach, met de universiteit in Oldenburg en met vertegenwoordigers van de Landesregierung van Niedersachsen. Eén van de aandachtspunten in de contacten met Duitse grens-deelstaten is de informatievoorziening bij projecten met grensoverschrijdende milieugevolgen.

2.5 Ontwikkelingen in de m.e.r.-regeling

2.5.1 Implementatie van de EG-richtlijn m.e.r.

In april 1992 werd een wijziging van het Besluit m.e.r. van kracht¹⁵⁾, als gevolg van de implementatie van een aantal punten van de EG-richtlijn m.e.r. (annex I-projecten) die niet juist in de Nederlandse regelgeving waren verwerkt. De wijzigingen betreffen:

- verwijdering van de drempel van 5 km tracé-lengte voor de m.e.r.-plicht van autowegen en autosnelwegen (categorie 1.1 en 1.2);
- verwijdering van de drempel van 25.000 ton/jaar voor de m.e.r.-plicht van de be- en verwerking van chemisch afval (categorie 19.1);
- verwijdering van de drempels voor de oprichting van een inrichting voor de raffinage van ruwe olie (categorie 21.1) en voor de productie van ruw ijzer of staal (categorie 21.2);
- invoeren van een nieuwe categorie (21.3) betreffende de m.e.r.-plicht voor de oprichting van geïntegreerde chemische installaties (gci's);

15 Besluit van 24 februari 1992, Staatscourant 107.

- aanpassing van de drempels voor de m.e.r.-plicht van de aanleg van havens (categorie 4);
- aanpassing van de drempels voor de m.e.r.-plicht voor steenkoolvergassing (categorie 26).

De aanpassing van het Besluit m.e.r. en de rechtstreekse doorwerking van de EG-richtlijn m.e.r. heeft in 1992 geleid tot een aantal nieuwe m.e.r.-projecten. Het betreft de projecten 419, 265, 436, 440 en 441 (wegen; categorie 1.1), 404, 424, 437, 438 en 461 (be- en verwerking van chemisch afval; categorie 19.1) en 395 en 409 (geïntegreerde chemische installaties; categorie 21.3).

De Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) en het Besluit m.e.r. zullen verder aan de EG-richtlijn worden aangepast in het kader van de integrale herziening van het Besluit m.e.r.

2.5.2 Integrale herziening besluit m.e.r. en aanpassing Wabm

Momenteel wordt de integrale herziening van het Besluit m.e.r. voorbereid¹⁶). De integrale herziening komt voort uit de verplichting het Besluit iedere vijf jaar te herzien (artikel 41b lid 5 Wabm). In het verslag over de werking van de m.e.r.-regeling¹⁷) heeft de regering aangekondigd dat de uitbreiding van de m.e.r.-plicht in het kader van de integrale herziening zal worden geconcentreerd op een beperkt aantal onderwerpen:

- landinrichting;
- olie- en gaswinning;
- industriële projecten;
- infrastructurele projecten;
- grondwaterwinning.

In het regeringsverslag wordt tevens aangekondigd dat de Wabm zal worden aangepast op enkele punten die van belang zijn voor m.e.r. Het betreft onder andere een nadere definiëring van het 'meest milieuvriendelijke alternatief' en het in overeenstemming brengen van de Wabm met de EG-richtlijn m.e.r.

De wijzigingen van de Wabm en het Besluit m.e.r. zullen naar verwachting begin 1994 van kracht worden.

Door de integrale herziening van het Besluit m.e.r. en de volledige implementatie van de EG-richtlijn zal het aantal m.e.r.-plichtige projecten met een relatief groot aantal toenemen. Dit heeft consequenties voor de werkzaamheden van de Commissie. Het behoud van de consistentie

16 Het voorontwerp van de (integrale) Herziening Besluit m.e.r. is gepubliceerd in de Staatscourant op 5 augustus 1992, nr. 149.

17 Tweede Kamer 1990-1991, 22103, nr. 1, aangeboden aan de Tweede Kamer op 6 mei 1991.

tussen adviezen zal nog meer aandacht moeten krijgen. Daar is een begin mee gemaakt door de werkgroepsecretarissen aandachtsvelden te geven. De aandachtsvelden zijn gebaseerd op de categorieën in het Besluit m.e.r. Tevens zal bekeken moeten worden in hoeverre standaardisatie mogelijk is van delen van adviezen voor richtlijnen en van MER'en.

2.5.3 Jurisprudentie over de betekenis van adviezen van de Commissie

Op 17 juli 1992 deed de Afdeling Geschillen van Bestuur van de Raad van State (AGRvS) een uitspraak in de zaak van de COVRA¹⁸. De appellanten maakten onder meer bezwaren over inhoudelijke tekortkomingen in het laatste MER, dat diende ter onderbouwing van het besluit. De AGRvS reageerde daarop als volgt:

'Met betrekking tot de bezwaren over de inhoudelijke tekortkomingen van het overgelegde milieu-effectrapport overweegt de Afdeling dat de Commissie voor de milieu-effectrapportage in haar toetsingsadvies tot de conclusie is gekomen dat het milieu-effectrapport bruikbare toegankelijke informatie verschaft en een voldoende basis biedt voor een afrondend besluit over het al dan niet realiseren van deze faciliteit.

De afdeling is, mede in aanmerking genomen het terzake door de Adviseur Beroepen Milieubeheer uitgebrachte ambtsbericht niet gebleken van feiten of omstandigheden die erop wijzen dat deze conclusie voldoende grondslag ontbeert.

Nu er derhalve van kan worden uitgegaan dat het overgelegde milieu-effectrapport de ingevolge 41j van de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne noodzakelijke gegevens bevat, kunnen de terzake aangevoerde bezwaren niet leiden tot vernietiging van de bestreden beschikking'.

Uit deze uitspraak blijkt dat de AGRvS grote betekenis toekent aan het toetsingsadvies van de Commissie. Indien een m.e.r. goed is uitgevoerd bestaat de kans dat de AGRvS bezwaren tegen een besluit op inhoudelijke gronden niet ontvankelijk verklaart, onder verwijzing naar onder andere het toetsingsadvies van de Commissie.

18 Uitspraak op 17 juli 1992 van de AGRvS (G05.89.1026) in het geschil tussen zeven appellanten en de ministers van EZ, VROM en de Staatssecretarissen van SZW en WVC over de op 30 augustus 1989 aan de Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) verleende vergunningen voor de oprichting van een inrichting voor de bovengrondse opslag en verwerking van radioactief afval voor een periode van 50 tot 100 jaar in Borssele.

DEEL 2: ERVARINGEN VAN DE COMMISSIE MET M.E.R.

1. M.E.R. BIJ BESTAANDE ACTIVITEITEN
2. ME(E)R-WAARDE BIJ RUIMTELIJKE ORDENING

1. M.E.R. BIJ BESTAANDE ACTIVITEITEN

1.1 Inleiding

De Commissie adviseert regelmatig bij milieu-effectrapportage (m.e.r.) voor bestaande activiteiten. Bij besluitvorming over deze activiteiten is de ruimte voor alternatieven, en daarmee voor (verdere) vermindering van nadelige milieugevolgen, beperkt. Dit heeft consequenties voor de advisering van de Commissie. Deze bijdrage bespreekt de ervaringen van de Commissie met m.e.r. bij bestaande activiteiten. Voorbeelden geven aan hoe de Commissie heeft geadviseerd over het bespreken en vergelijken van alternatieven en het definiëren van referentiesituaties. Ook de meerwaarde van m.e.r. bij de besluitvorming over deze activiteiten komt aan bod.

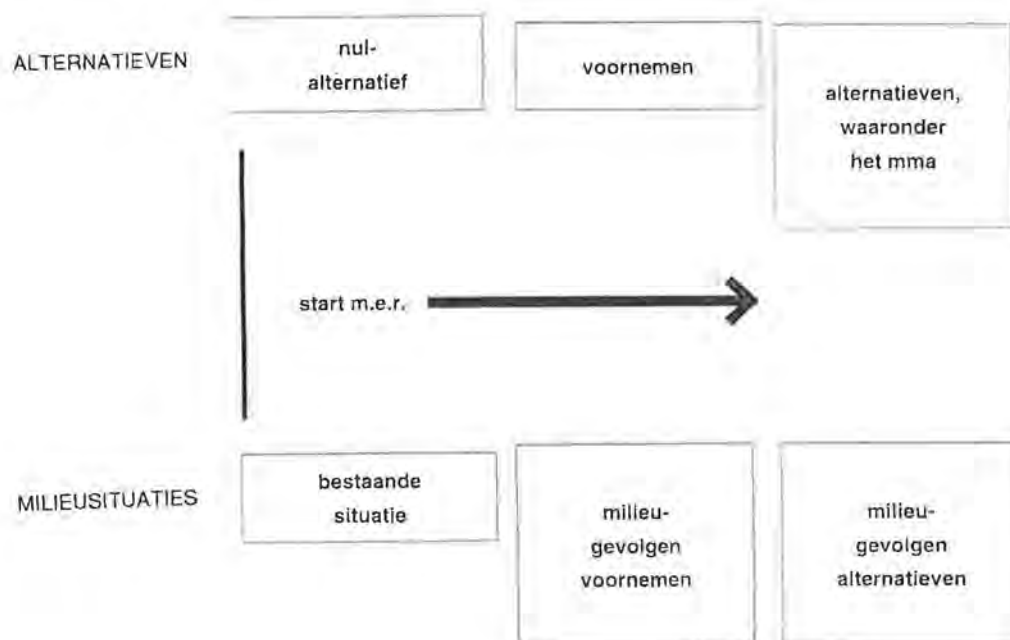
De voorbeelden zijn geordend naar een steeds verder toenemende ruimte in de besluitvorming voor het overwegen van alternatieven. Achtereenvolgens komen aan bod:

- *legalisering* van bestaande activiteiten (paragraaf 1.2). In deze situatie, waarbij de vergunningen na uitvoering van een activiteit worden verleend, wordt *m.e.r. achteraf* toegepast. De ruimte voor alternatieven en daarmee voor (verdere) vermindering van milieugevolgen is in de meeste gevallen gering. Als m.e.r. achteraf gepaard gaat met het voornemen belangrijke aanpassingen aan te brengen in het productieproces of met uitbreiding van de activiteit is de ruimte voor alternatieven en daarmee voor verdere vermindering van milieugevolgen groter.
- *uitbreiding* van bestaande activiteiten (paragraaf 1.3). Bij uitbreiding van bestaande activiteiten wordt *m.e.r. voorafgaand* aan de uitvoering van de activiteit toegepast. Als er een sterke samenhang tussen de uitbreiding en de bestaande activiteit bestaat, kunnen er niettemin beperkingen zijn in de ruimte voor het formuleren van alternatieven.

1.2 Legalisering van bestaande activiteiten

Figuur 1.1 geeft een basisschema met alternatieven en milieusituaties bij m.e.r. voor geheel nieuwe initiatieven. Vergelijking van dit schema met de hierna te bespreken voorbeelden, geeft inzicht in de verschillen in de systematiek tussen m.e.r. voor legalisering en m.e.r. voor geheel nieuwe initiatieven.

Figuur 1.1: Alternatieven en milieusituaties bij m.e.r. voor een geheel nieuw initiatief

In het MER worden de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en van de alternatieven onderling en met de bestaande situatie¹⁹⁾ vergeleken.

Legalisering zonder belangrijke aanpassing van de activiteit

Voorbeeld 1: Legalisering deponie voor chemisch afval

Een bedrijf saneerde een tijdelijke deponie voor chemisch afval door het aanbrengen van isolerende en andere voorzieningen zoals diepwanden. De sanering was niet m.e.r.-plichtig maar de oprichting van een permanente deponie, die door de sanering ontstond, wél. Omdat de permanente deponie reeds opgericht was, werd m.e.r. achteraf uitgevoerd ten behoeve van de vergunningverlening.

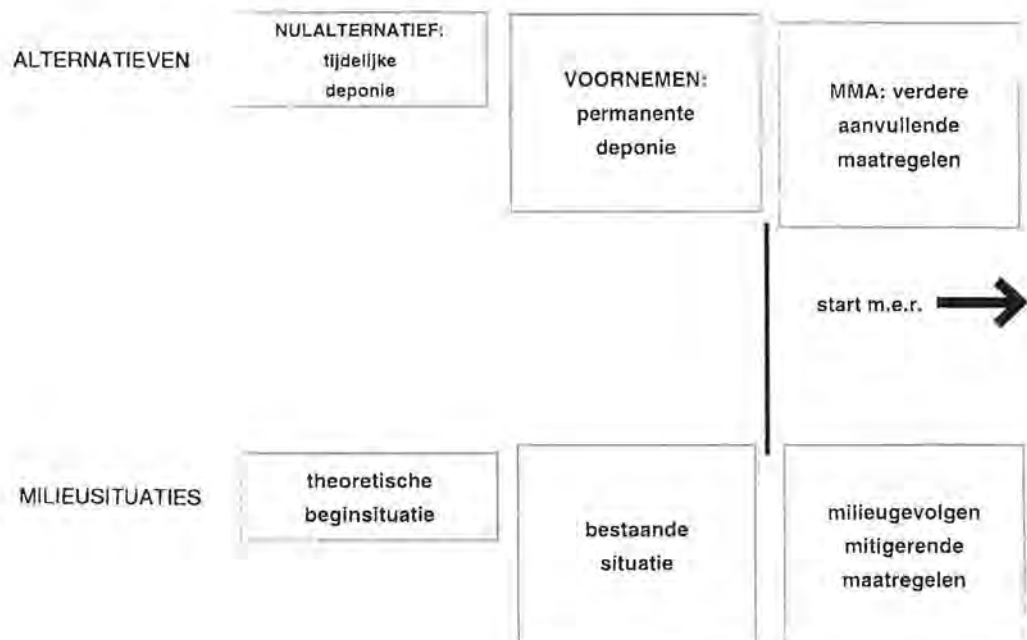
Ingrijpende alternatieven zoals ontgraving waren redelijkerwijs niet meer uitvoerbaar. Aanvullende mitigerende maatregelen ter verdere beperking van emissies konden bij de besluitvorming nog wel een rol spelen. In haar advies voor richtlijnen legde de Commissie daarom het accent op aanvullende mitigerende maatregelen, zodat het MER duidelijk zou maken in hoeverre de gekozen inrichting van de deponie als meest milieuvriendelijk te beschouwen was. Daarnaast besteedde het advies

19 Bij de bestaande situatie wordt ook de autonome ontwikkeling beschouwd.

aandacht aan de rol van de evaluatie van de activiteit. Omdat de activiteit al was uitgevoerd konden monitoring-resultaten over de effectiviteit van de aangelegde voorzieningen een rol spelen in het MER.

Volgens de initiatiefnemer was het nul-alternatief de voorgenomen activiteit, namelijk *handhaven* van de permanente deponie. De Commissie vond deze definitie niet juist. De voorgenomen activiteit was de *oprichting* van de permanente deponie, ook al was deze al een feit. Figuur 1.2 geeft aan, welke alternatieven en milieusituaties de Commissie bij dit project onderscheidde.

Figuur 1.2: alternatieven en milieusituaties bij legalisering van een bestaande activiteit zónder belangrijke aanpassingen.

De in dit voorbeeld te vergelijken milieusituaties zijn:

- Vergelijking van de milieugevolgen van de *tijdelijke deponie* ten opzichte van de milieugevolgen van de *permanente deponie*. Op basis van deze vergelijking kan de effectiviteit van de getroffen voorzieningen voor het milieu worden geëvalueerd. Deze gegevens onderbouwen de noodzaak van de uitgevoerde activiteit.
- Vergelijking van de milieugevolgen van de verdere mitigerende maatregelen (het *meest milieuvriendelijke alternatief: MMA*), met de milieugevolgen van de bestaande *permanente deponie*, om na te gaan welke verbeteringen tot stand kunnen worden gebracht.

Het is duidelijk dat in dit voorbeeld m.e.r. in de eerste plaats wordt toegepast om te voldoen aan een formele eis die de wet stelt om alsnog

de vergunning te verkrijgen. Hoewel de ruimte voor alternatieven beperkt is, heeft m.e.r. niettemin meerwaarde. Door m.e.r. wordt duidelijk hoe de uitgevoerde activiteit zich verhoudt tot het meest milieuvriendelijke alternatief. De wenselijkheid van het treffen van aanvullende mitigerende maatregelen worden voor het bevoegde gezag duidelijk.

Het is echter ook voorgekomen dat m.e.r. voor legalisering van een bestaande activiteit gepaard ging met uitbreiding van de capaciteit. In dit geval is de beleidsruimte groter dan in de hiervoor besproken situatie. Het hiernavolgende voorbeeld maakt dit duidelijk.

Legalisering zonder belangrijke aanpassing van de activiteit, maar mét uitbreiding van de capaciteit

Voorbeeld 2: legalisering en uitbreiding van een stortplaats

Voor een stortplaats waren de verleende vergunningen op formele gronden vernietigd. De inrichting, waarin de activiteiten plaatsvinden conform de vernietigde Afvalstoffenwet-vergunning, wordt gedoogd. De initiatiefnemer heeft bovendien het voornemen de stortplaats uit te breiden. Voor vergunningverlening voor de huidige activiteit én voor de uitbreiding van de activiteit wordt een m.e.r. uitgevoerd. De bodem onder het bestaande stort is verontreinigd. De Commissie heeft in haar advies voor richtlijnen gevraagd om een beschrijving van de totale inrichting. Voor het bestaande stort is gevraagd aan te geven of een sanering c.q. aanvullende mitigerende maatregelen mogelijk waren. Voor de uitbreiding van het stort zouden die inrichtingsalternatieven beschreven moeten worden die een eventuele toekomstige sanering van het bestaande stort niet belemmeren.

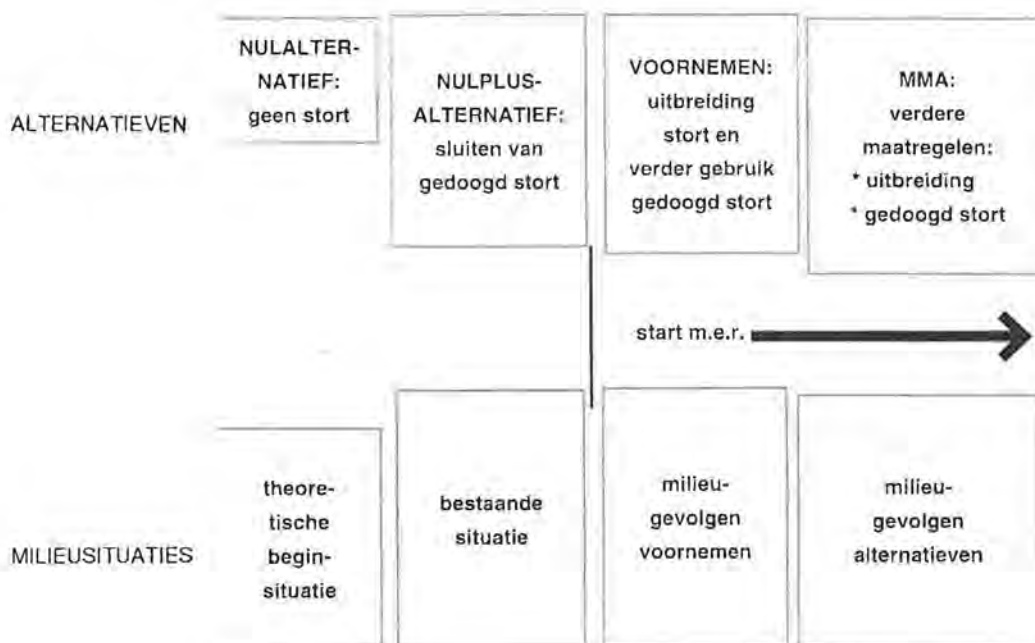
Hoewel ook het bestaande stort door het vernietigen van de vergunningen m.e.r.-plichtig was, heeft de Commissie in haar advies weinig aandacht besteed aan het nul-alternatief (geen stort) omdat zij hiervan geen relevante informatie voor de besluitvorming over de activiteit verwachtte.

In figuur 1.3 zijn de alternatieven en milieusituaties aangegeven.

De Commissie adviseerde de volgende milieusituaties te vergelijken:

- milieugevolgen van het *sluiten* van het gedeeltelijk volgestorte stort) met de milieugevolgen van het *verder gebruiken en uitbreiden* van het gedoogde stort. Deze vergelijking kan een onderbouwing vormen voor de voorgenomen activiteit.
- milieugevolgen van het *verder gebruiken en uitbreiden* van het gedoogde stort met milieugevolgen van zowel *sluiten* van het stort als van *alternatieven voor verdere uitbreiding*.

Figuur 1.3: alternatieven en milieusituaties bij legalisering van een bestaande activiteit zónder belangrijke aanpassingen, maar met uitbreiding van de capaciteit.

De besluitvorming richt zich vooral op de noodzaak en de wijze van uitbreiding van het stort. Door de sterke samenhang met het al bestaande stortgedeelte, creëert het MER tevens mogelijkheden voor aanvullende mitigerende maatregelen voor dit deel van de activiteit. De ruimte voor inrichtingsalternatieven, bijvoorbeeld de wijze van onderafdeling van het stort, is in het bestaande stortgedeelte echter beperkt.

In het hiervoor besproken voorbeeld werd de gehele bestaande activiteit gedoogd. Soms is een deel van de activiteit vergund, terwijl een ander deel gedoogd wordt. Hoewel die situatie complexer is, is de systematiek van de advisering van de Commissie niet anders dan in voorgaand voorbeeld.

Legalisering en belangrijke aanpassing van de activiteit

De ruimte voor verminderen van nadelige milieugevolgen wordt nog groter indien bij de legalisering van de activiteit mogelijkheden bestaan voor totale aanpassing in de produktie-wijze. Dit is bijvoorbeeld het geval indien de bedrijfsvoering verouderd en de emissies te omvangrijk zijn. De legalisering is dan een gelegenheid om het bedrijf te moderniseren.

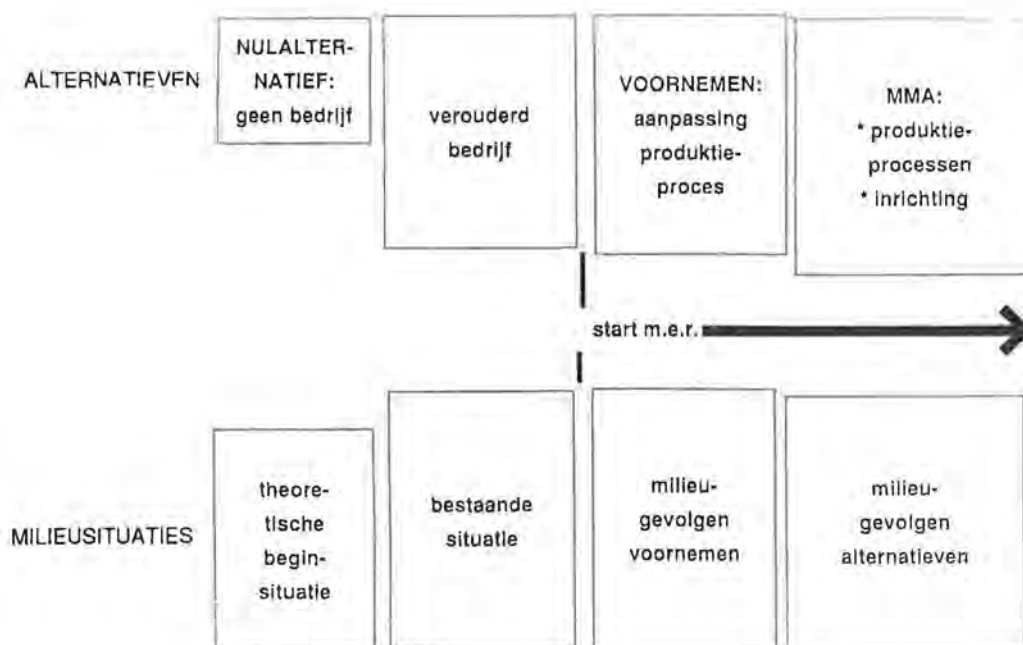
Voorbeeld 3: bedrijf dat compost produceert voor de champignonteelt. Van dit bedrijf was de verleende Hinderwetvergunning vernietigd. Het bedrijf werd gedoogd op basis van een convenant en een milieu-actieplan, waarin toelaatbare emissies waren vastgesteld.

De produktie vond grotendeels plaats in de open lucht, waardoor sprake was van aanzienlijke emissies van ammoniak en geurstoffen. Om het bedrijf inclusief een aangepaste produktiewijze te legaliseren moest m.e.r. worden uitgevoerd. Omdat de produktie-wijze aangepast moest worden, waren er mogelijkheden voor inrichtingsalternatieven.

Bij het opstellen van de richtlijnen voor de inhoud van het MER kwam als probleem naar voren hoe de bestaande toestand van het milieu als een zinvolle referentie voor de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moest worden beschreven. Het bevoegde gezag moest bij de vergunningaanvraag besluiten over een (juridisch gesproken) nieuwe inrichting en dus de emissies vergelijken met een situatie zonder het bedrijf. Gegevens over de bestaande toestand waren alleen aanwezig mét de aanwezigheid van het bedrijf. Bovendien zouden de voorgenomen aanpassingen in het produktieproces leiden tot aanzienlijke verminderingen in de huidige emissies.

In haar advies voor richtlijnen heeft de Commissie expliciet onderscheid gemaakt tussen de bestaande situatie met bedrijf en de theoretische beginsituatie zonder bedrijf. Omdat over de theoretische beginsituatie weinig gegevens beschikbaar zijn, is deze situatie benaderd door van de bestaande situatie de emissies en invloeden van het bedrijf (voor zover bekend) af te trekken.

figuur 1.4: alternatieven en milieusituaties bij legalisering van een bestaande activiteit, waarbij belangrijke aanpassingen plaatsvinden.

Per gevraagd milieu-aspect (water, lucht) heeft de Commissie aangegeven welke invalshoek, de 'bestaande situatie' of de 'theoretische achtergrondsituatie', naar haar mening haalbaar dan wel het meest relevant zou zijn voor de vergelijking van milieugevolgen. Zo was het bijvoorbeeld niet zinvol na te gaan hoe de oppervlaktewaterkwaliteit zou zijn vóór vestiging van het bedrijf, omdat het bedrijf in de nieuwe situatie niet meer op het oppervlaktewater zou lozen. Voor oppervlaktewater is de bestaande situatie als referentie gekozen. Wel was het interessant na te gaan welke totale bijdrage het bedrijf levert aan de emissie van ammoniak (situatie zonder en met bedrijf).

Conclusies

- M.e.r. voor legalisering van bestaande situaties geeft vaak een andere meerwaarde bij de besluitvorming dan m.e.r. bij geheel nieuwe initiatieven. Nuttige aspecten zijn:
 - het meest milieuvriendelijke alternatief speelt een prominente rol. M.e.r. kan duidelijk maken hoe de uitgevoerde activiteit zich verhoudt tot het meest milieuvriendelijke alternatief. Voor de vergunningverlener is dat nuttig omdat duidelijk wordt welke aanvullende voorschriften in de vergunning mogelijk zijn om nadelige milieugevolgen verder te verminderen. Indien de bestaande activiteit er ruimte voor biedt, kan m.e.r. aanleiding zijn voor vergaande modernisering van het bedrijf, zelfs van onderdelen die niet formeel m.e.r.-plichtig zijn. De nadelige milieugevolgen kunnen dan vergaand verminderd worden.
 - Door m.e.r. ontstaat een openbare discussie over de activiteit. De initiatiefnemer heeft daarbij de kans de al uitgevoerde activiteit te motiveren in het MER. Dit kan van groot belang zijn, omdat legalisering vaak optreedt bij activiteiten die zich in een grote publieke belangstelling verheugen. De vergunningen zijn bij deze activiteiten immers veelal vernietigd. M.e.r. maakt niet alleen de milieuaspecten van de activiteit duidelijk, maar verhoogt door een openbare discussie tevens het democratische gehalte van de besluitvorming.
 - Als een activiteit al is gerealiseerd, zijn milieugevolgen van de activiteit direct meetbaar. In het MER kunnen daarom de eerste monitoring-resultaten als uitgangspunt dienen.
- Bij legalisering van bestaande activiteiten is een juiste definiering van alternatieven en te vergelijken milieusituaties essentieel. M.e.r. kan hiertoe bijdragen zodat een toespitsing ontstaat op werkelijk relevante gegevens. Dit komt de helderheid in de besluitvorming ten goede. De vastgestelde richtlijnen dienen aanwijzingen te geven voor de te onderzoeken alternatieven en milieusituaties.

1.3 Uitbreiding van bestaande activiteiten

Bij *uitbreiding van een bestaande activiteit* vindt m.e.r. vóór plaats. De ruimte voor alternatieven en daarmee voor het (verder) terugdringen van nadelige milieugevolgen is dan ook groter dan bij

m.e.r. voor legalisering van een activiteit waarbij m.e.r. achteraf plaatsvindt. Omdat ook bij uitbreiding een samenhang kan bestaan met de bestaande activiteit, kan het zinvol zijn de bestaande bedrijfs-situatie bij m.e.r. te betrekken. De vraag is in hoeverre m.e.r. voor uitbreiding van een activiteit meer inzicht dient te geven in milieugevolgen van de bestaande, niet m.e.r.-plichtige activiteit.

Voorbeeld 4: uitbreiding van een raffinaderij

Een olteraffinaderij wil uitbreiden met een installatie die zware oliefracties met een hoog zwavel-gehalte omzet in lichte zwavel-arme produkten zoals diesel. De activiteit wordt uitgevoerd om de structuur en de efficiency van het bedrijf te verhogen. Ook het terugdringen van de invloed op het milieu is een belangrijke motivatie voor de activiteit: door de produktie van zwavel-arme dieselolie vermindert de zwaveluitstoot van bijvoorbeeld auto's. De bouw van de installatie bracht met zich mee dat andere installaties, zoals zwavelterugwinningsinstallaties, zwaarder belast worden. Ook was er een duidelijke samenhang met andere activiteiten zoals het transport van grond- en reststoffen. De Commissie concludeerde dat al deze installaties en activiteiten, die op zich niet m.e.r.-plichtig zijn, onderdeel waren van de voorgenomen activiteit. Voor de onderdelen van de activiteit waarop de initiatiefnemer invloed kon uitoefenen, konden alternatieven geformuleerd worden. Omdat de emissies van de activiteit sterk samenhangen met die van de totale raffinaderij, adviseerde de Commissie in het MER niet alleen de emissies van de voorgenomen activiteit en de alternatieven, maar ook die van de totale raffinaderij te beschrijven. De configuratie van de raffinaderij zonder de nieuw te bouwen installatie zou als uitgangspunt kunnen dienen voor de beschrijving van de bestaande toestand van het milieu en van de autonome ontwikkeling.

Het voorbeeld van de raffinaderij geeft goed weer dat milieugevolgen van een uitbreiding van een activiteit in veel gevallen sterk samenhangen met de al bestaande activiteit. De uitbreiding van de activiteit heeft consequenties voor de bestaande installaties, bijvoorbeeld de capaciteit van zwavelterugwinningsinstallaties. De bestaande installaties leggen op hun beurt door de sterke samenhang beperkingen op aan de alternatieven voor de uitbreiding. Delen van de bestaande activiteit, hoewel op zich niet m.e.r.-plichtig, kunnen in deze situatie beschouwd worden als onderdeel van de voorgenomen activiteit. Op deze manier worden zowel milieugevolgen van de totale inrichting als de noodzaak tot aanpassing van bestaande installaties zichtbaar.

Het definiëren van referentiesituaties is veel minder gecompliceerd dan bij legalisering, omdat m.e.r. wordt uitgevoerd vóór uitvoering van de activiteit. Er is wat dat betreft geen verschil met m.e.r. voor geheel nieuwe initiatieven, die geen uitbreiding betreffen.

Conclusie

- Het toepassen van m.e.r. bij uitbreidingen van een bestaande activiteit is vooral zinvol als niet alleen inzicht wordt geboden in de

milieugevolgen van de voorgenomen activiteit, maar ook in de milieugevolgen van relevante en samenhangende onderdelen van de bestaande activiteit, ook al zijn deze niet m.e.r.-plichtig. Bij een sterke (technische) samenhang tussen de uitbreiding en de bestaande installaties, kunnen de bestaande installaties worden beschouwd als onderdeel van de voorgenomen activiteit. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn als:

- de nieuwe installatie leidt tot produktieverhoging met milieugevolgen in de bestaande inrichting of tot zwaardere belasting van bestaande installaties zoals zuiveringsinstallaties;
- emissies van de nieuwe en de bestaande inrichting cumuleren. In dat geval kunnen bijvoorbeeld mitigerende maatregelen voor zowel de nieuwe als de bestaande installaties worden onderzocht;
- de bestaande inrichting beperkingen oplegt aan milieuvriendelijke uitvoering van de nieuwe installatie. Aanpassing van (een deel van) de bestaande installaties kan dan deel uitmaken van het meest milieuvriendelijke alternatief.

De vastgestelde richtlijnen voor het MER zullen moeten aangeven in hoeverre bestaande installaties als onderdeel van de voorgenomen activiteit worden beschouwd. Dan kan duidelijk worden of onderzoek naar alternatieven of capaciteits-aanpassingen bij deze bestaande installaties nodig is. Zo komt voor de besluitvormers informatie beschikbaar over de wenselijkheid tot moderniseren of saneren van het bestaande bedrijfsgedeelte.

2. ME(E)R-WAARDE BIJ RUIMTELIJKE ORDENING

2.1 Inleiding

Hoewel het milieubelang in de ruimtelijke ordening een steeds grotere rol krijgt, verloopt de afstemming tussen ruimtelijke ordening en milieu-effectrapportage (m.e.r.) nog niet altijd zonder problemen. Een aantal planologen is zelfs van mening dat m.e.r. voor ruimtelijke plannen overbodig is, omdat de milieu-aspecten in de ruimtelijke ordening als interdisciplinaire benadering al voldoende behandeld worden.

Het doel van dit artikel is te laten zien dat m.e.r. een relevante inbreng in ruimtelijke orderingsvraagstukken heeft.

Het nut van ieder van de elementen, die m.e.r. aan een ruimtelijke orderingsproces toevoegt, wordt met voorbeelden uit de ruimtelijke ordening toegelicht. Aan de rol van de Commissie voor de milieu-effectrapportage wordt een aparte paragraaf gewijd. Tot slot worden -hopelijk-enige misverstanden over m.e.r. bij ruimtelijke ordening uit de weg geruimd.

2.2 Bijdragen van m.e.r.

M.e.r. leidt op basis van de regeling in de Wet algemene bepalingen milieuhygiëne (Wabm) tot de volgende extra elementen in de ruimtelijke ordening:

1. de vroegtijdige inschakeling van sprekers en adviseurs door publicatie van een startnotitie (art. 41n Wabm)
2. (het advies voor) richtlijnen voor de inhoud van het MER (art. 41n)
3. het onderzoek naar de milieugevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven en expliciete aandacht voor een meest milieuvriendelijk alternatief (art. 41j en 41a)
4. de toetsing van het MER door de Commissie (art. 41z)
5. de verplichting om in een evaluatie-onderzoek na te gaan in hoeverre optredende milieugevolgen in negatieve zin afwijken van hetgeen werd voorspeld en het zo nodig nemen van extra maatregelen (art. 41 ak en am-aq)²⁰].

Per element wordt hieronder een voorbeeld uit de praktijk behandeld gevolgd door een conclusie over de bijdrage tot het ruimtelijke orderingsproces. De conclusies zijn algemeen geformuleerd, omdat ze gebaseerd zijn op meer voorbeelden dan in het kader van dit artikel kunnen worden behandeld.

Voorbeeld 1. "Recreatie-romeinen"

²⁰ Aangezien de m.e.r.-regeling nog niet zo lang functioneert, is hiermee op het gebied van de ruimtelijke ordening nog weinig ervaring opgedaan.

Bij de Rijksdienst Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) is informatie aanwezig over bekende archeologische vindplaatsen in Nederland. Deze kunnen (ongewild) worden aangetast bij de aanleg van infrastructuur, woon- of recreatiegebieden. De Rijksdienst wordt niet ingelicht over al dit soort initiatieven; en veel initiatiefnemers zijn niet op de hoogte van het bestaan van de Rijksdienst en de daar aanwezige kennis en gegevens. De Commissie attendeert (onder meer) de Rijksdienst op alle relevante uitgebrachte startnotities, waarna deze het bevoegde gezag bij de start van het project wijst op eventueel aanwezige waarden en het onderzoek dat hiernaar in het kader van de m.e.r. zou moeten worden verricht.

Zo publiceert een gemeente in een startnotitie het voornemen om een groot recreatiepark aan te leggen binnen haar grondgebied. Via de ROB wordt duidelijk, dat midden in het plangebied resten aanwezig zijn van een Romeinse villa. De Commissie stelt in haar advies voor richtlijnen voor met dit gegeven rekening te houden, waarbij zij in het kader van het meest milieuvriendelijke alternatief de suggestie doet de villa zo mogelijk op te graven en in het recreatiepark als een bijzondere attractie in te passen.

In andere gevallen zijn door insprekers belangrijke gegevens naar voren gebracht, die in het MER een grote rol hebben gespeeld.

- **Conclusie: De meerwaarde van m.e.r. is, dat door de publicatie van de startnotitie in een vroeg stadium relevante gegevens worden opgespoord, die in de planvorming een nuttige bijdrage kunnen leveren.**

Voorbeeld 2. "Natte natuur"

Een gemeente dient een startnotitie in voor de planning van een stadsuitbreiding voor woningbouw. De locatiekeuze lijkt zo ongecompliceerd, dat de gemeente deze in de startnotitie afhandelt en voorstelt een inrichtings-MER op te stellen. Door de ligging van de voorkeurslocatie lijken twee waardevolle natuurgebieden met zeldzame natte heidevegetaties te worden gespaard. In de startnotitie wordt niet onderkend dat het bouwrijp maken van de voorkeurslocatie het grondwater (peil en herkomst/kwaliteit) van de natuurgebieden zodanig kan beïnvloeden dat deze toch in hun voortbestaan worden bedreigd. In het MER wordt op advies van de Commissie een studie naar hydrologische relaties en mogelijke mitigerende maatregelen opgenomen.

- **Conclusie: M.e.r. vraagt door een toegespitst advies voor richtlijnen expliciete aandacht voor relevante milieu-informatie, zoals ecohydrologische relaties, die hierdoor in de planvorming kunnen worden betrokken.**

Voorbeeld 3. "Meest milieuvriendelijk"

In een regio dienen voor drie samenwerkende gemeenten geschikte locaties voor uitbreiding van de woningvoorraad te worden gevonden. Op verzoek van de provincie stellen de gemeenten een Intergemeentelijk Ontwikkelingsplan op, dat resulteert in twee mogelijke modellen voor

genoemde uitbreiding. De provincie heeft een eigen visie op de wenselijke ontwikkelingsrichting van het gebied en stelt een startnotitie op, waarin naast de twee gemeentelijke modellen twee provinciale modellen als te behandelen alternatieven worden opgenomen. In het MER worden deze modellen geëvalueerd en wordt tevens een meest milieuvriendelijk model opgesteld, dat bestaat uit die locaties die vanuit milieu-overwegingen het gunstigst scoren. Het meest milieuvriendelijke alternatief blijkt sterk af te wijken van ten minste drie van de oorspronkelijk ingediende modellen. De uitgevoerde verkeersanalyse geeft bovendien aan dat in twee van de vier oorspronkelijke modellen de (opgenomen) aanleg van een extra verkeersweg eigenlijk niet nodig is. De uitbreiding van de verkeersinfrastructuur is evenmin nodig in het meest milieuvriendelijke alternatief.

- **Conclusie: Het vergelijken van alternatieven en het opstellen van een meest milieuvriendelijk alternatief blijkt tot verrassende, nieuwe, bruikbare informatie te kunnen leiden.**

Voorbeeld 4. "Stadion-syndroom"

Een gemeente stelt een MER op voor de onderbouwing van de besluitvorming over een groot recreatieproject. In het bestemmingsplan dat wordt opgesteld om het voornemen planologisch vast te leggen, ontbreekt de ruimte voor voldoende parkeergelegenheid, hetgeen aan het licht komt bij de toetsing van het MER en de daarbij behorende verkeers- en bezoekersramingen. Dit moet alsnog in het/een bestemmingsplan worden geregeld. Om de procedure niet onnodig te vertragen wordt besloten, dat het MER kan dienen als onderbouwing voor het betrokken bestemmingsplan op voorwaarde dat de benodigde extra informatie geleverd wordt in het kader van de evaluatie achteraf, waarmee een aanvullend bestemmingsplan kan worden vastgesteld.

- **Conclusie: De toetsing van het MER door een onafhankelijke Commissie van deskundigen draagt bij tot de kwaliteit van het het MER en het ruimtelijke plan.**

2.3 Rol van de Commissie voor milieu-effectrapportage

In haar adviezen voor richtlijnen en toetsingen levert de Commissie voor milieu-effectrapportage een bijdrage in de m.e.r.-procedure, die reeds in de voorafgaande praktijkvoorbeelden aan de orde is gekomen.

Sleutelbegrippen bij het aanduiden van de rol en positie van de Commissie zijn **deskundigheid** en **onafhankelijkheid**.

Omdat de Commissie in alle m.e.r.-projecten een rol speelt, bouwt zij veel kennis en informatie op, die bij nieuwe m.e.r.-procedures nuttig wordt gemaakt:

- doordat de kennis wordt gebruikt bij het opstellen van nieuwe adviezen voor richtlijnen en toetsingen,
- doordat in de bibliotheek van de Commissie alle openbare stukken van lopende en voltooide m.e.r.-procedures kunnen worden ingezien,

- doordat de Commissie ieder jaar een jaarverslag uitbrengt met beschrijvingen van alle lopende en voltooide projecten en artikelen over inhoudelijke problematische aspecten,
- doordat relevante gegevens over projecten in een database (Inform.e.r.) worden verzameld, die in de toekomst in principe door derden kan worden geraadpleegd.

Bij het samenstellen van de werkgroepen, die over een bepaald project adviseren, wordt veel aandacht besteed aan onafhankelijkheid van beoogde werkgroepleden. Omdat in ruimtelijke ordeningsprocedures de initiatiefnemer en het bevoegde gezag vaak dezelfde zijn, geeft dit een extra dimensie aan de inbreng van de Commissie in dit soort procedures.

Ook op niet in de Wet vastgelegde momenten tracht de Commissie bij te dragen tot de kwaliteitsverbetering van m.e.r., getuige bijvoorbeeld het volgende praktijkgeval:

Voorbeeld 5: "Meer merren onder de zon"

In een verstedelijkte regio dient ruimte te worden gevonden voor de uitbreiding van de woningvoorraad. Hierover is reeds onderzoek gedaan in het kader van de ViNEx, een streekplanherziening en diverse onderzoeken in streekverband. Uit deze onderzoeken blijkt dat de woningbehoefte zo hoog is en het aantal beschikbare locaties zo beperkt, dat wordt voorgesteld af te zien van een integraal locatie-keuze-MER. In plaats daarvan zou per locatie een inrichtings-MER kunnen worden opgesteld onder verantwoordelijkheid van de lokale overheid. Bij een voorbespreking van deze aanpak wijst de Commissie er op dat het juist in deze situatie van belang is aandacht te besteden aan de onderlinge relatie tussen de locaties. Om milieubelangen op de ene locatie te ontzien kan het noodzakelijk zijn in een andere locatie bijvoorbeeld te kiezen voor extra hoge bebouwingsdichtheden of een groter te bebouwen oppervlak. Bovendien dient het verband te worden gelegd met de planning van aan te leggen regionale infrastructuur. Naar het oordeel van de Commissie vraagt de aangeduide problematiek niet om een locatie-keuze-, of een inrichtings- maar om een strategische m.e.r., waarin de milieu-implicaties van het gehele complex van besluiten wordt belicht en een planning wordt ontwikkeld met expliciete aandacht voor de milieu-aspecten.

- **Conclusie: Door haar praktijk-ervaring met het nut en de mogelijkheden van inrichtings- en locatiekeuze-m.e.r. kan de Commissie voor de start van een procedure adviseren over de meest zinvolle toepassing van m.e.r.**

Voorbeeld 6. "Olleke Bolleke (zonder knol)"

Voor de woningbouwlocaties in een andere provincie wordt een streekplan-MER gemaakt. Het gaat om een bestuurlijk vrij complexe situatie, waarin de ruimte voor alternatieven eveneens beperkt is. Het concept-MER wordt vanwege de complexiteit twee keer met een vertegenwoordiging van de Commissie voorbesproken. Naar aanleiding van het eerste gesprek

wordt de systematiek van de thematische alternatieven²¹] aangescherpt, waardoor de keuzemogelijkheden helderder worden. Hierdoor blijkt het na het tweede gesprek mogelijk het aantal te behandelen alternatieven te beperken tot een drietal werkelijk relevante en ontstaat voor de bestuurders een overzichtelijk beeld van mogelijke keuzen met bijbehorende milieugevolgen.

- **Conclusie: In moeilijke onderzoeken draagt een tussentijdse gedachtenwisseling met een groep deskundigen bij tot de kwaliteit van het eindrapport. Het gevolg is dan dat de besluitvorming inzichtelijker wordt, doordat mogelijke keuzen met bijbehorende (milieu)gevolgen overzichtelijk naast elkaar staan.**

De steeds groeiende ervaring van de Commissie met m.e.r. kan zowel in de door de wet genoemde taken als op andere momenten in de m.e.r.-procedure nuttig worden ingezet. Uiteraard betekent dat niet dat de Commissie zich als betrokkene in de procedure moet gaan opstellen; de onafhankelijkheid van de Commissie op de formele adviesmomenten dient onaangetaast te blijven.

2.4 Misverstanden over m.e.r. en ruimtelijke ordening

Te weinig beleidsrelevant?

De hiervoor gegeven voorbeelden van meerwaarde van m.e.r. bij ruimtelijke ordening blijken onvoldoende bekend, want soms wordt gezegd dat:

- *de Commissie m.e.r. te veel vraagt in haar adviezen voor richtlijnen,*
- *het MER (daardoor) een dikke stapel papier wordt, waarvan het detailniveau niet aansluit bij het niveau van de besluitvorming,*
- *in m.e.r. geen onderscheid wordt gemaakt tussen beleids- en projectbesluiten.*

Door de huidige opzet van m.e.r. zijn goede mogelijkheden geschapen om de te behandelen informatie in het MER toe te spitsen op de problematiek. Waar het in de ruimtelijke ordening gangbaar was voor ieder (bestemmings)plan dezelfde lijst van onderwerpen te behandelen, wordt bij m.e.r. voor ieder project een onderzoekprogramma op maat opgesteld in de vorm van de richtlijnen. Deze zijn concreet bij een projectvoornemen (en eenvoudiger of gedetailleerder naar gelang de omvang van het project en de reikwijdte van het besluit) en globaler en meer scenario-achtig als het gaat om een beleidsplan.

Op de inhoud van richtlijnen hebben alle betrokken instanties invloed:

De Commissie voor de m.e.r. maakt een advies voor richtlijnen mede op basis van ervaringen met vorige projecten. Zij stelt zich allereerst

21 Alternatieven waarin de aandacht voor een bepaald milieu-onderdeel (natuur, woonmilieu, energie en grondstoffen) wordt gemaximaliseerd.

tot doel te selecteren, welke informatie **relevant** is voor de besluitvorming. Voor zover zij dit niet volledig kan overzien²²], zal de Commissie trachten aan te geven, welke onderwerpen mogelijk van belang zijn. Het advies heeft in dit opzicht een checklist karakter, waarbij naar een zekere **completeheid** wordt gestreefd. Verder zal de Commissie in haar advies veel aandacht besteden aan het element van **creativiteit**: zij zal brainstormen over interessante alternatieven, waaraan de initiatiefnemer misschien nog niet heeft gedacht, en over een goede invulling van het zogenaamde "meest milieuvriendelijke alternatief", gebaseerd op de meest recente technieken. De inspraakreacties brengen vaak het element van 'plaatselijke kennis' in het advies.

De initiatiefnemer en het bevoegde gezag krijgen voor het eind van de adviesperiode van de Commissie een concept van het advies toegezonden. Zij worden in de gelegenheid gesteld in een gesprek bij de Commissie te reageren op het concept-advies.

Na het uitbrengen van het advies gaat het bevoegde gezag aan het werk met het opstellen van de uiteindelijke richtlijnen. De 'richtlijnen' van de Commissie zijn immers een advies, waarvan het bevoegde gezag kan afwijken.

Als de definitieve richtlijnen zijn vastgesteld heeft uiteindelijk de initiatiefnemer (al dan niet ondersteund door een adviseur, de MER-schrijver) een belangrijke taak om te bepalen wat relevante informatie is. Werkend aan een onderzoek zal duidelijk worden of een vraag (richtlijn) in drie zinnen of in drie pagina's moet worden afgehandeld. Wanneer in een MER goed gemotiveerd wordt aangegeven, waarom een bepaalde richtlijn beknopt is uitgewerkt, zal dit bij de toetsing niet tot problemen leiden. Een deskundig MER-schrijver weet hoofd- en bijzaken te scheiden en kan richtlijnen in die zin interpreteren.

- **Conclusie: Als een MER een onbruikbare stapel papier is, is dat doorgaans het gevolg van verkeerd gebruik van het instrument, niet een tekortkoming van het instrument als zodanig.**

Complicerend en vertragend?

Over de invloed van m.e.r. op de ruimtelijke ordeningsprocedure bestaan ook misverstanden:

- *M.e.r. vertraagt.*
- *De procedures zijn slecht afgestemd.*
- *Naarmate een project complexer is, maakt m.e.r. het onbeheersbaarder.*

M.e.r. volgt de ruimtelijke ordeningsprocedure en dus ook de complexiteit ervan. Bij tijdige onderkenning van een m.e.r.-plichtige activi-

22 Er is beperkte tijd voor het opstellen van een advies en de deskundigen zijn soms minder ingevoerd in de specifieke kenmerken van een project dan de direct betrokkenen.

teit in het ruimtelijke plan vormt de m.e.r.-procedure geen vertragen-
de factor. De tijd die nodig is voor het opstellen van een MER is
meestal korter dan de tijd die nodig is voor het voorbereiden van een
ruimtelijk plan. De enige aantoonbare vertraging betreft de maand, die
de Commissie nodig heeft om de resultaten van de inspraak in haar
toetsingsadvies te verwerken. M.e.r. kan soms ook versnellend werken:
de in de opstartfase geïnvesteerde tijd in inspraak en voorlichting en
systematische gedachtenbepaling kan later worden teruggewonnen door
minder bezwaren en een snellere besluitvorming.

In inhoudelijk opzicht kan m.e.r. structurerend werken, doordat een
MER een overzichtelijk beeld geeft van mogelijke keuzen en de daarbij
behorende gevolgen. Dat maakt de materie juist beheersbaarder.

- **Conclusie: ruimtelijke planning met m.e.r. kost een maand extra,
maar tijdwinst kan ontstaan, doordat gestructureerde informatie de
besluitvorming vereenvoudigt.**

2.5

Tot slot

Het gebruik van m.e.r. in de ruimtelijke ordening moet nog wennen.

Hoewel m.e.r. extra onderdelen toevoegt, die hun nut hebben bewezen,
zoals vroegtijdige inspraak, richtlijnen, het beschrijven van alterna-
tieven en milieugevolgen en het inschakelen van een (landelijke) onaf-
hankelijke Commissie van deskundigen, bestaat bij sommige ruimtelijke
ordenaars nog weerstand tegen m.e.r..

De ervaringen met m.e.r. en ruimtelijke ordening groeien echter snel.
Dat heeft een positieve invloed op de kwaliteit van de richtlijnen en
de milieu-effectrapporten en op de procedurele afstemming. Bovendien
blijken de ervaringen met m.e.r. en ruimtelijke ordening in concrete
gevallen veelal positief worden beoordeeld. De weerstand tegen m.e.r.
treedt het meest op bij diegenen, die er nog geen ervaring mee hebben,
of door m.e.r. tegen hun zin gedwongen worden openheid van zaken te
geven.

BIJLAGEN

bij het jaarverslag 1992 van de
Commissie voor de milieu-effectrapportage

(bijlagen 1 t/m 6)

Bijlage 1.	Lijst van leden van de Commissie m.e.r.
Bijlage 2.	Lijst van adviseur van de Commissie m.e.r.
Bijlage 3.	Samenstelling van het presidium en het secretariaat van de Commissie m.e.r.
Bijlage 4.	Samenstelling van het bestuur van de Stichting Bureau Commissie m.e.r.
Bijlage 5.	Lijst van door de Commissie m.e.r. in 1992 uitgebrachte adviezen
Bijlage 6.	Overzicht van procedures: stand van zaken per 31 december 1992

BIJLAGE 1

Lijst van leden van de Commissie voor de milieu-effectrapportage in 1992, met woonplaats

- dr.ir. F.G. **van den Aarsen** te Weerselo
prof.dr.ir. J.F. **Agema** te 's Gravenzande
ir. J.W. **Assink** te Apeldoorn
ing. W.G. **Been** te Schiedam
drs. J.W. **Beijersbergen** te Kerkwerpe
drs. A.J. **Beintema** te Doorn
prof. drs. P.J. **van den Berg** te Voorschoten
dr. J.A. **van den Berg** te Zeist
dr. E.P.H. **Best** te Utrecht
prof.dr.ir. E.W. **Bijker** te Maassluis
prof.ir. C. **Bijkerk** te Rhenen
ir. M.G.M. **den Blanken** te Warnsveld
dr. W. **Bleuten** te Schalkwijk
dr. E.F. **Blokker** te Rotterdam
dr.ir. D.E. **Boas-Vedder** te Rotterdam
prof.dr. J.S.M. **Boleij** te Wageningen
dr. J.P. **Boon** te Den Burg
A.P.H.M. **Boonman** te Brunssum
ir. G. **Boonzaaijer** te Tilburg
prof.dr. K. **Bouwer** te Heilige Landstichting
prof.ir. L.J. **Brasser** te De Lier
ir. J.J. **Bruin** te Rotterdam
ir. H.S. **Buijtenhek** te Deventer
prof.dr.ir. P.J.H. **Builtjes** te Hilversum
ir. P.M. **Buis** te Utrecht
dr. K.J. **Canters** te Apeldoorn
prof.dr. L.A. **Clarenburg** te Pijnacker
dr. F. **Colijn** te Leidschendam
H. **Compaan** te 's Gravenhage
dr. L.A. **Conrads** te Houten
dr. J.W. **Copius Peereboom** te Nijmegen
dr.ir. J. **Coumans** te Weert
ir. W. **Cramer** te Woubrugge
prof.dr.ir. J.C. **van Dam** te Pijnacker
dr. N.M.J.A. **Dankers** te Den Burg
ir. H. **Dijkstra** te Zetten
ir. A.H. **Dirkzwager** te Lelystad
ing. A.J. **Dragt** te Leusden
dr. J.M. **Drees** te Haarlem
ir. J.H.A. **Driessen** te Stellendam
dr. P.P.J. **Driessen** te Zoetermeer
ir. J.C.H. **Drost** te Hellevoetsluis
ir. W. **van Duijvenbouden** te Woudenberg
ir. L.E. **Duvoort-van Engers** te Amersfoort
ir. B.Th. **Eendebak** te Oosterbeek
ing. C.L. **Eenkema** te Tynaarlo
drs. H.C. **Eerens** te Utrecht
dr. H. **Eijsackers** te Wageningen
dr. D. **Eisma** te Bergen aan Zee
drs. M. **Epema-Brugman** te Puttershoek
ing. J.L.J. **van Es** te 's Gravenhage
dr. J.H. **Ettema** te Amsterdam
dr.ir. A.J. **Flach** te Overveen
prof.ir. D.H. **Frieling** te Almere
ir. G.C. **Gelderblom**, gen.maj. b.d. te Zoetermeer
ir. P. **Glasbergen** †
dr. J.A. **Goedkoop** te Bergen
ir. G. **Grakist** te Doorn
dr. A.J. **de Groot** te Groningen
dr. A.P. **Grootjans** te Groningen
prof.dr.ir. F.A.M. **de Haan** te Wageningen
dr. H. **de Haan** te Lemmer
dr. P. **Hagel** te IJmuiden
kol. b.d. G.H. **Hagen** te Breda
dr.ir. H. **Harssema** te Renkum
ir. W.J. **Heijnen** te Roosendaal
drs. C.J. **Hemker** te Amsterdam
prof.dr. P.Th. **Henderson** te Valkenburg
dr.ir. Ch.F. **Hendriks** te Vlaardingen
mr.dr. E.F. **ten Heuvelhof** te Rotterdam
ir. H.Ch.M. **Heyning** te Amsterdam
drs. D. **van der Hoek** te Bennekom
dr.ir. J. **Hoeks** te Wageningen
prof.dr.ir. J. **de Hoogh** te Wageningen
ir. C. **Hordijk** te Delft
prof.dr. L. **Hordijk** te Hoogland
ir. A.Th. **ten Houten** te Wageningen
dr. H.J. **Hueck** te Delft
prof.dr. E.A. **Huisman** te Puiflijk
ir. Chr.J. **Huyskens** te Dommelen
ir. P. **Ike** te Groningen
prof.mr. J.H. **Jans** te Almere
ing. R.P.M. **Jansen** te Leidschendam
dr. ir. J.M.A. **Janssen** te Wageningen
dr. R. **Janssen** te Amsterdam
dr. W. **Joenje** te Wageningen
ing. L.A.B. **de Jong** te Boskoop
prof.dr.ir. J.P.Th. **Kalkwijk** te Benthuisen

ir. J.P.G. **van der Kamer** te Arnemuïden
 ir. H.N. **Kerdijk** te Groningen
 drs. W.J. **ter Keurs** te Voorschoten
 ir. A. **Kiestra** te Boxtel
 prof.dr. L.H. **Klaassen** te Rotterdam
 dr.ir. A. **Klapwijk** te Bennekom
 ir. F.R. **Klein** te Ouderkerk a/d Amstel
 ir. W. **Klein** te Lochem
 drs. C.E. **Kleijn** te Maastricht
 drs. R.H.J. **Klok** te Amersfoort
 prof.dr. J.H. **Koeman** te Wageningen
 ir. B.N. de **Koning** te Rhoon
 prof.ir. J.H. **Kop** te Leersum
 dr.ir. I.W. **Koster** te Bennekom
 ir. B.G. **Kreiter** te Putten
 drs. J.W.M. **Kuijpers** te Berkel en Rodenrijs
 drs. R.H.D. **Lambeek** te Kapelle
 mr. C. **Lambers** te Opende
 ir. P.H.R. **Langeweg** te 's Gravenhage
 mr.ir. J.A.M. **van der Lee** te Hemmen
 dr.ir. J. **Leentvaar** te Lelystad
 prof.dr.ir. H.N. **van Lier** te Kesteren
 dr. H.J. **Lindeboom** te Den Burg
 ir. L.P.M. **Linssen** te Epe
 ir. J.A. **Lörzing** te Rhenen
 prof.mr. D.A. **Lubach** te Lutjegast
 prof.dr. L. **Lijklema** te Renkum
 C. **van Maanen** te Wormerveer
 drs. H.R.J. **van Maanen** te Amersfoort
 prof.dr.ir. F.M. **Maas** te Breda
 ir. A.D. **Maier** te Leiden
 W.A.S. **van Meel** te Zwolle
 dr.ing. A. **von Meier** te Nieuw Vennepe
 ir. P.G. **Meijer** te Vught
 ing. W. **Meijnen** te Utrecht
 ing. J.A. **Mertens** te Tilburg
 drs. R.G. **Mes** te Leiderdorp
 ir. M.G. **Mey** te Delft
 ir. N. **Molenaar** te Bilthoven
 drs. R.H.J. **Mooren** te Arnhem
 dr. L.R. **Mur** te Vinkeveen
 dr. H. **Nieboer** te De Bilt
 ir. K. **Nije** te Amersfoort
 prof.dr. P. **Nijkamp** te Leiden
 drs. J.P.J. **Nijssen** te Brielle
 drs. G.M.R.A. **van Oort** te Zeist
 ir. W.A. **Oosting** te Leidschendam
 dr. P.F.M. **Opdam** te Utrecht
 ir. A. **Paape** te Voorschoten
 ing. P.M. **Peeters** te Haarlem
 lt.kol. b.d. W. **Pera** te Leiden
 ir. P.A.R. **Post van der Burg** te Oostvoorne
 ir. P. **van Rangelrooij** te Leiderdorp
 dr.ir. P.E. **Rijtema** te Wageningen
 prof.dr. J. **Ringelberg** te Putten
 dr.ir. N.P.H.J. **Roorda van Eljsinga** te Delft
 ing C. **Roos** te Apeldoorn

ir. E.Ph.J. **de Ruiter** te Nootdorp
 prof.dr.ir. W.H. **Rulkens** te Wageningen
 mr. D. **Sankalden** te Amsterdam
 ir. J.B.R. **van der Schaaf** te Apeldoorn
 ir. R.P.H.P. **van der Schans** te Bennekom
 dr. R. **Schilt** te Hilversum
 ir. P.T. **Schure** te 's-Hertogenbosch
 drs. A.A. **Sein** te Ede
 ir. D.F. **Sijmons** te Amsterdam
 ir. D.L.H. **Slebos** te Baambrugge
 dr. bares. C.J.M. **Sloet van Oldruitenborgh** te Bennekom
 dr. W.A. **Smit** te Denekamp
 drs. J.H. **Smittenberg** te Irnsum
 ir. K.A.A. **van der Spek** te Amersfoort
 ir. J.C. **Stans** te Moordrecht
 ir. J.H.A.M. **Steenvoorden** te Bennekom
 drs. J.W. **Stellingwerff** te Boskoop
 prof.dr. C.W. **Stortenbeker** te Arnhem
 ir. T. **Teeuwen** te Amersfoort
 prof.ir M. **Tels** te Eindhoven
 prof.dr. J.H.J. **Terwindt** te Leusden
 drs. S.P. **Tjallingii** te Gouda
 dr. F.P.C.L. **Tonnaer** te Thorn
 prof.dr. W.C. **Turkenburg** te Amsterdam
 prof.dr H.A. **Udo de Haes** te Leiden
 ir. H. **Vaessen** te Zevenaar
 dr. J. **Veen** te Wenum-Wiesel
 ir. A.F. **in 't Veld** te Warnsveld
 ir. A. **Verbeek** te Ugehelen
 mr. P.J. **Verdam** te Bilthoven
 ir. J.H.G. **Verhagen** te Wageningen
 drs. R. **Verhoef** te Schagen
 ir. J.J. **Vermeijden** te Gulpen
 ir. W.J. **Vervetjes** te Middelburg
 prof.drs. J.A.J. **Vervloet** te Bennekom
 dr. W. **van Vierssen** te Bennekom
 ir. J.J. **Vinjé** te Emmeloord
 mr.ing. A.H. **Vitters** te 's Gravenhage
 prof.dr. C.A.J. **Vlek** te Onnen
 ir. A.W. **van der Vlies** te Zwijndrecht
 dipl.ing. K.P. **Vollmer** te Rijswijk
 ing. F. **van Voorneburg** te Apeldoorn
 drs.ing. J.B. **Vos** te Almere
 dr. N.P.J. **de Vries** te Groningen
 ir. P. **Vrijlandt** te Wageningen
 prof.ir. J.J. **van der Vuurst de Vries** te Aerdenhout
 prof.ir. A.F. **van Weele** te Stolwijk
 prof.mr. J. **Wessel** te Noordwijk
 dr. A.A.E. **Wibowo** te Amsterdam
 drs. J. **Wiertz** te Houten
 prof.ir. H. **Wiggerts** te Arnhem
 drs. P. **Winkel** te Voorschoten
 dr. G. **van Wirdum** te Wijk bij Duurstede
 ir. P.H.J. **de Wringer** te Leiden
 ir. A.J.A. **Zaat** te Oegstgeest
 ir. F.J. **Zandvoort** te Hendrik Ido Ambacht
 prof.dr. J.T.F. **Zimmerman** te Bergen

BIJLAGE 2

Lijst van personen, die tot nu toe zijn opgetreden als adviseur van de Commissie,
met woonplaats

- drs. P. **van der Aa** te Deventer
dr. Th. G. **Aalbers** te Bilthoven
drs. W. **Altenburg** te Groningen
dr. J.H. **Anthoniessen** te Putten
mr.ir. H.Th. **van Asselt** te Leiden
drs. G.J. **Baayens** te Dwingeloo
drs. B.M. **van Beijma-van Dam** te Monnickendam
ir. S.J. **Bennema** te Zwolle
drs. J.J. **van den Berg** te Dieren
ir. G. **Blom** te Wageningen
ir. S.M. **Bodmer-Sluis** te 's Gravenhage
ir. D. **Boels** te Wageningen
dr.ir. M.M. **Boone** te Zoetermeer
ir. A.T. **de Borst** te Schalkhaar
ir. A.P. **Bot** te Rotterdam
ir. F.B.H. **de Bree** te Wageningen
R. **Brink** te Wychen
dr. A.M.H. **Brunsting** te Wageningen
prof.dr. J. **Bult** te Utrecht
drs. F.A.M. **Claassen** te Lelystad
drs. F.H.J.M. **Coenen** te Enschede
dr. F. **Creutzberg** te Den Helder
ir. E.A.M. **Croonen** te Amersfoort
drs. J.P.C. **Dieleman** te Rotterdam
drs. R. **van Diggelen** te Groningen
ir. P. **van Dijk** te Malle, België
ir. A.J. **van Dijk** te Ubbergen
mr.ir. L.F. **Doorduijn** te Leiden
ir. W.J. **van Doorn** te Amsterdam
dr.ir. F. **van Dorp** te Rütihof/Baden - Zwitserland
prof. ir. C.A.J. **Duijvenstein** te Rijswijk
ir. P. **van Eck** te Leiden
dr. G.T.M. **van Eck** te Middelburg
ir. F.H.M. **van Eijndhoven** te Meerssen
J.W. **Erisman** te Utrecht
ing. J. **van Erkel** te Dieren
dr. F.H. **Everts** te Groningen
ing. R. **Faasen** te Dronten
ir. M.J. **Fabery de Jonge** te Gorssel
P.J.P. **Farrow** te Brummen
ing. L. **Feenstra** te Apeldoorn
drs. E.W.J. **Ford** te Voorburg
mr.dr. H.J.A.M. **van Geest** te Nijmegen
mr. P.W.A. **Gerritzen-Rode** te Amsterdam
drs. J. **Gersie** te Nijmegen
drs. C.P. **Gijsberts** te Nijmegen
prof.mr. P.C. **Gilhuis** te Tilburg
dr. G. **Gonggrijp** te Maarsbergen
drs. A.B.M. **Goselink** te Oosterbeek
prof.dr.ir. J. **de Graauw** te Zoetermeer
ing. H. **Graeber** te Nijmegen
dr. J.M. **van Groenendaal** te Bennekom
ir. J.R. **Groenhuijse** te Bunnik
ir. H.V.M. **Hamelers** te Heelsum
ir. D. **Hambuis** te De Bilt
ing. H. **Hannessen** te 's Hertogenbosch
mr. T.J.M. **Hanou** te Hendrik Ido Ambacht
ir. G.J. **Heij** te Driebergen
drs. A.C.P.M. **van der Heijden** te 's Hertogenbosch
drs. R. **Heijungs** te Leiden
ir. G.J. **Hellinga** te Enschede
prof. J. **Helsen** te Leuven-Heverlee, België
dr. R. **Heremans** te Vilvoorde, België
G.F.W. **Herngreen** te Utrecht
mr. R. **van Hessem** te Gasselte
drs. I.I.M.B. **Heuer** te Haps
ir. J.J. **Heydeman** te Delft
ir. Y.J.P. **Horsten-van Santen** te Zeist
drs. T.H.H. **Houben** te Nijmegen
ir. H. **Hulshof** te Fluitenberg
drs. R.S. **Hulst** te Hoevelaken
C.E. **Ijsselstein** te Oostkapelle
drs. A.J.M. **Jansen** te Culemborg
drs. A.L. **de Jong** te Amstelveen
H.J. **Jongedijk** te Wirdum
dr. J. **Joziasse** te Apeldoorn
drs. R.H. **Kemmers** te Wageningen
ir. W.F.J. **Kersten** te Vessem
ir. W.H.A.M. **Keyzers** te Amsterdam
drs. C. **Klick** te Zaandijk
ir. A.G. **Klink** te Wageningen
P.G. **Klop** te Duiven
ir. M.L. **de Knecht** te Rotterdam
dr.ir. M. **Kok** te Hattem
ir. J. **de Koning** te Apeldoorn
dr.ir. J.A.M.M. **Kops** te Arnhem
prof.ir. J.L. **de Kroes** te Hilversum
ing. W. **Kroodema** te Rhenen
prof.dr. D.J. **Kuennen** te Oegstgeest
dr. Th.W. **Kuijper** te Bellen
dr. C. **Kwakernaak** te Voorschoten
drs. P. **Lako** te Alkmaar
J. **van Langerijt** te Udenhout
W.C. **van der Lans** te Ubbergen
dr. R.S.E.W. **Leuven** te Nijmegen
ir. W.E. **van Lierop** te Hoogland
ing. A.J. **Loo** te Gulpen
ing. S. **van Loo** te Apeldoorn
ir. E.A.J. **Luiten** te 's-Hertogenbosch
dr. J.W.A. **Lustenhouwer** te Diemen
ing. A.G. **Meijer** te Emmen
mr. F.J. **Meijer Drees** te Haarlem
ir. J. **Meyns** te Halle, België
dr. F.H. **Mischgofsky** te Delft
ir. C.A. **Moerman** te Huizen
prof.ir. A.G. **Montfoort** te Wassenaar
drs. G.A. **Morel** te Bilthoven
ir. E. **Mulder** te Ugchelen

drs. J.L. **Mulder** te Ommen
ir. J.H.C. **Müllschlegel** te Zeist
ir. L. **van Nieuwenhuijze** te Utrecht
ir. C. **Nijhof** te Leiden
J.G. **Nip** te Wolfheze
drs. P.A. **Okken** te Alkmaar
dr. D. **Onderdelinden** te Scherpenzeel
dr. J.M.V. **Oomen** te Laren
F.M.L.J. **Oorthuys** te Zelst
drs. R.W. **van Oostrum** te 's-Gravenhage
ir. R.A. **Ponsen** te Leusden
ir. R.J. **Post** te Deventer
ing. A.H.P.M. **Raaymakers** te Schiedam
ir. B. **Radema** te Rotterdam
drs. C.C.D.F. **van Ree** te Voorschoten
drs. M.J.S.M. **Reynen** te Buurmalsen
ir. S. **Riemens** te 's-Gravenhage
prof. P. **Rietveld** te Amstelveen
mr.ir. C.P.N. **van Rijn** te Gendt
ir. H. **Rogaar** te Wageningen
ir. F. **de Roo** te Delft
drs. N. **de Rooij** te Bleiswijk
drs. J. **Rooth** te Utrecht
dr. E.D. de **Ruyter van Stevenick** te Doorn
ir. M. **Schilperoord** te Rotterdam
dr.ir. T. **Schneider** te Soest
ir. R.G. **Schölvinc** te Bergen
N.B. **Schomaker** te Cincinnati U.S.A.
ir. F.J. **Schuurman** te Deventer
prof.dr. W. **Seinen** te Utrecht
drs. A.H.J.T. **Siepman** te Vught
dr.ir. K.W. **Smilde** te Haren
ir. B.L. **Stassen** te Lelystad
ing. L. **Sterkman** te Dordrecht
ing. G. **van der Sterre**, Msc, te Arnhem
ir. P.B.M. **Stortelder** te Lelystad
ir. B. **Taken** te Melick

ir. H. **Teerink** te 's Hertogenbosch
ir. J. **Termorshuizen** te Bleiswijk
W.J. **Tichelman** te Son en Breugel
ir. F.H. **van Tol** te Leiderdorp
dr. W.A.M. **den Tonkelaar** te Voorburg
ir. D **van der Valk** te Balkbrug
ir. J.P.M. **van Veelen** te 's Hertogenbosch
ir. F. **van Veen** te Zwartebroek
ing. H.J. **van Veen** te Beekbergen
prof.dr.ir. A. **Verruijt** te Zoetermeer
dr.ir. C.W. **Versluijs** te 's Gravenhage
ir. J.L.M. **van der Voet** te Rhenen
prof.dr.ir. G.D. **Vogels** te Nijmegen
ir. J.H. **Voorburg** te Rhenen
ir. L.J.T. **de Vreede** te Grave
dr. H.J.M. **de Vries** te Utrecht
prof.ir.drs. J.R. **Vrijling** te Rotterdam
prof.ir. M.J. **Vroom** te Wageningen
drs.ing. P.A. **van Vugt** te Capelle a/d IJssel
dr. M.J. **Wassen** te Haarlem
drs. D. de **Weger** te Apeldoorn
ir. W.G. **Werumeus Buning** te Oosterhout
prof.dr. V. **Westhoff** te Groesbeek
ir. B.J. **Wiekema** te Heerde
drs. S.E. **van Wieren** te Bennekom
drs. F. **van Wijland** te Woudenberg
ir. W.T. **van Wijk** te Leersum
ing. E. **Wijmenga** te Veenwouden
ir. A.L.J. **Wijnhoven** te Arnhem
ir. J.J. **van Willigenburg** te Amsterdam
ir. K. **de Winkel** te Hoogland
ing. H.S. **Wolf** te Groningen
ir. J.W. **Wormgoor** te Apeldoorn
C. **Worrell** te Bilthoven
ir. E.F.H. **van Wouden** te Bilthoven
dr.ir. G. **Zeeman** te Wageningen
J.C. **Zomerdijk** te 's-Gravenhage

BIJLAGE 3

Samenstelling van presidium en secretariaat van de Commissie voor de milieu-effectrapportage in 1992

Voorzitter	:	dr. H. Cohen
Plaatsvervangend voorzitters	:	ir. J. van Dixhoorn dr. J.Th. de Smidt mr. A.A.M.F. Staatsen ir. K.H. Veldhuis prof.dr.ir. D. de Zeeuw (per 1 juli)
Algemeen secretaris	:	drs. J.J. Scholten
Adjunct-secretarissen	:	drs. M. Buitenkamp ir. R.I. Seijffers J. Oosterhof
Werkgroepsecretarissen	:	drs. R.J. Bonte (per 1 september) dr. N.W.M. van Buren (per 1 oktober) ir. M.P.T.M. de Cleen drs. M. van Eck drs. T. Gorter (per 1 juni) drs. R.L.J.M. Klerks (tot 1 augustus) drs. S.A.A. Morel drs. M. Odijk mr. E.M. van Rosmalen (tot 15 juni) mr. R.J. Stelcken drs. V.C.F. Tersteeg (per 15 november)
Office manager	:	M.B. van der Sluijs-van Bommel
Personeelsfunctionaris/ Plaatsvervangend office manager	:	J. van Oudbroekhuizen-de Leeuw (tot 1 juli) L. Meijer (per 18 mei)
Bibliotheek-/documentatiemedewerker	:	M.J.W. van der Raay-Verdonk
Applicatie-/netwerkbeheerder	:	P.A. Roos
Financieel-administratiefmedewerker	:	F.M. Sloos-van Doorn
Secretaresses	:	S.H.C. van den Boogaard (per 15 oktober) A.M. de Bruyn Prince Y. Haasbroek J.W. Hilvering M.F.B. Huwaë P.B.N. Matitaputty M. Posthumus B. Schipper (tot 15 januari)
Administratief medewerkster	:	B. Schouten

Voorts verrichtten in 1992 secretariaatswerkzaamheden voor m.e.r.-projecten: drs. M.M.C.A. Bense, drs. Th.J.M. Klomberg, drs. A.I.G. Roijackers, drs. M.J. Visschers, ir. A.J.M. van Vlerken.

BIJLAGE 4

Samenstelling van het bestuur van de Stichting Bureau Commissie voor de milieu-effectrapportage in 1992

Voorzitter	:	dr. H. Cohen (voorzitter van de Commissie m.e.r.)
Secretaris	:	drs. R. Peters (Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij)
Bestuursleden	:	J.A.M. Altenburg (Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer) ir. K.H. Veldhuis (plv. voorzitter van de Commissie m.e.r.) ir. J. van Dixhoorn (plv. voorzitter van de Commissie m.e.r.)
Adviseurs	:	drs. J.J. Scholten (directeur Stichting Bureau Commissie m.e.r.) drs. M. Buitenkamp (plv. directeur Stichting Bureau Commissie m.e.r.)

BIJLAGE 5

Lijst van door de Commissie voor de milieu-effectrapportage in 1992 uitgebrachte adviezen

Project
nummer

ADVIEZEN VOOR RICHTLIJNEN 1992

381	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport composteeringsinstallatie
Boeldershoek
8 januari 1992	ISBN 90-5237-304-3
387	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport mestverwerkingsfabriek
Promest II te Zeeland (N.-Br.)
9 januari 1992	ISBN 90-5237-319-1
380	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding vuilstort-
plaats "Het Friese Pad" te Emmeloord
13 januari 1992	ISBN 90-5237-321-3
384	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding Esso
raffinaderij met hydrocracker
24 januari 1992	ISBN 90-5237-313-2
388	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport stortplaats 't Klooster
12 februari 1992	ISBN 90-5237-322-1
393	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport mestverwerkingsinstallatie
Scarabee te Borculo
14 februari 1992	ISBN 90-5237-331-0
390	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport woningbouwlocaties
streekplan Utrecht
20 februari 1992	ISBN 90-5237-336-1
392	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport warmtekrachtinstallatie
(WK-STEG) RoCa-3 te Rotterdam
26 februari 1992	ISBN 90-5237-329-9
389	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport distripark Maasvlakte
2 maart 1992	ISBN 90-5237-324-8
406	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport keersluis Ramspol,
tweede fase
5 maart 1992	ISBN 90-5237-339-6
396	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport golfresidentie te Dronten
9 maart 1992	ISBN 90-5237-332-9
391	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport woningbouw Stadshagen
(Zwolle)
16 maart 1992	ISBN 90-5237-337-X
399	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport baggerberging
Averijhaven Velsen
18 maart 1992	ISBN 90-5237-076-1

- 395 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport MTBE-Fabriek Europoort
20 maart 1992 ISBN 90-5237-334-5
- 394 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport slibverbranding
Noord-Brabant
24 maart 1992 ISBN 90-5237-341-8
- 400 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport vergistingsinstallatie GFT
Midden-Brabant
26 maart 1992 ISBN 90-5237-344-2
- 398 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport mestcompostering Fleuren
te Middelharnis
27 maart 1992 ISBN 90-5237-347-7
- 402 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport GFT-verwerking
Noord-Holland Zuid
31 maart 1992 ISBN 90-5237-340-X
- 401 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport golfcomplex 'Staadegaard'
te Renkum
1 april 1992 ISBN 90-5237-122-9
- 405 Advies voor aanvullende richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Schiphol en
omgeving
8 april 1992 ISBN 90-5237-059-1
- 404 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport incinerator Aramide
Maatschappij Delfzijl
10 april 1992 ISBN 90-5237-234-9
- 403 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport afvalverwerking Veendam
13 april 1992 ISBN 90-5237-354-X
- 407 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport opslag, be- en verwerking
van chemisch afval te Dordrecht door Ecoservice Nederland B.V.
13 april 1992 ISBN 90-5237-357-4
- 409 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Akzo Pharma Oss
24 april 1992 ISBN 90-5237-356-6
- 413 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport composteerinrichting PROAV
Rotterdam
19 mei 1992 ISBN 90-5237-355-8
- 411 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport woningbouwlocaties
partieële herziening streekplan Amsterdam-Noordzeekanaalgebied
20 mei 1992 ISBN 90-5237-367-1
- 397 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport grootschalige mestverwerking
te Duiven
22 mei 1992 ISBN 90-5237-358-2
- 415 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport baggerspecieberging
Hansweert
22 mei 1992 ISBN 90-5237-366-3
- 410 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport overlaad- en bewerkings-
inrichting voor afvalstoffen te Delft
25 mei 1992 ISBN 90-5237-353-1
- 412 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport woningbouwlocatie
Haarlemmermeer-West
27 mei 1992 ISBN 90-5237-370-1

421	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport stortplaats ARCG 9 juni 1992	ISBN 90-6237-379-5
418	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding URENCO Nederland v.o.f. 9 juni 1992	ISBN 90-5237-368-X
414	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Open Beerdam 9 juni 1992	ISBN 90-5237-369-8
235	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport golfaccommodatie De Binnenhof/Willem Arntszhoeve Hoeve 11 juni 1992	ISBN 90-5237-378-7
419	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Zuidwestelijke randweg (S11/N54) in de gemeente Wateringen 12 juni 1992	ISBN 90-5237-377-9
420	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport HFK-134a fabriek Du Pont de Nemours B.V. Dordrecht 16 juni 1992	ISBN 90-5237-365-5
416	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Scarabee mestverwerking te Kronenberg (gemeente Sevenum) 18 juni 1992	ISBN 90-5237-382-5
423	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Hydrocracker project Shell Nederland Raffinaderij B.V. 24 juni 1992	ISBN 90-5237-380-9
427	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Zuidelijke ringweg Groningen (rijksweg 7) 29 juni 1992	ISBN 90-5237-383-3
425	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Stadion Amsterdam, locatie Burgemeester Stramanweg 1 juli 1992	ISBN 90-5237-384-1
417	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport baggerberging Amerikahaven Amsterdam 6 juli 1992	ISBN 90-5237-390-6
408	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport vuilverwerking Aanschterweg te Barneveld 10 juli 1992	ISBN 90-5237-393-0
424	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport be- en verwerking van chemische afvalstoffen te Moerdijk door Afvalstoffen Terminal Moerdijk B.V. 13 juli 1992	ISBN 90-5237-391-4
265	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Rijksweg 59, gedeelte Rosmalen-Geffen 14 juli 1992	ISBN 90-5237-399-X
429	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport warmtekrachtcentrale Nijmegen 21 juli 1992	ISBN 90-5237-397-3
307	Aanvullend advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Rijksweg 14, Landscheidingsweg/Hubertusviaduct-Landscheidingsweg 31 juli 1992	ISBN 90-5237-401-5
430	Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Smink te Hoogland (Amersfoort) 31 juli 1992	ISBN 90-5237-398-1

- 431 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Hoogers Chemisch Afval te Geldrop
4 augustus 1992 ISBN 90-5237-403-1
- 392 Advies voor aanvullende richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Warmte Kracht Installatie RoCa-3 te Rotterdam
21 augustus 1992
- 428 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport locatiekeuze afval-berging Helmond-Eindhoven
31 augustus 1992 ISBN 90-5237-387-6
- 433 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport bestemmingsplan Beitel-Zuid, gemeente Heerlen (Legoland)
11 september 1992 ISBN 90-5237-411-2
- 437 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport opslag, bewaren, be- en verwerking van (chemisch) afval, oliemengsels en materiaal afkomstig van calamiteiten door A. de Jong Gorcum Milieutechniek B.V. te Gorinchem
11 september 1992 ISBN 90-5237-413-9
- 208 Advies voor aanvullende richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport reststoffen- verwerking Boeldershoek (mestverwerking)
15 september 1992 ISBN 90-5237-414-7
- 438 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport verwerking fotografische-afvalstoffen te Moerdijk
16 september 1992 ISBN 90-5237-416-3
- 442 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Flevo Milieu- en Energiepark Lelystad
16 september 1992 ISBN 90-5237-412-0
- 434 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport projectstudie A4/A16
18 september 1992 ISBN 90-5237-415-5
- 435 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Noordelijke Kuststrook Lelystad
24 september 1992 ISBN 90-5237-410-4
- 436 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Rijksweg 32, gedeelte Haskerdijken-Heerenveen Noord
24 september 1992 ISBN 90-5237-406-6
- 446 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport vliegassilo's Maasvlakte
25 september 1992 ISBN 90-5237-421-X
- 439 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport stortplaats zuidoostelijk regio Noord-Holland
1 oktober 1992 ISBN 90-5237-427-9
- 443 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Scarabee mestverwerking te Venray
2 oktober 1992 ISBN 90-5237-424-4
- 445 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Scarabee mestverwerking te Nederweert
2 oktober 1992 ISBN 90-5237-425-2
- 444 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport scheidings-/vergiftigings- installatie (PROAV/GEVUDO) te Dordrecht
5 oktober 1992 ISBN 90-5237-417-1

- 441 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport A58/A16 Knooppunt
Princeville Breda/Prinsenbeek
8 oktober 1992 ISBN 90-5237-429-5
- 440 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport A58 omlegging Etten-Leur
wegvakken gemeente Rucphen
8 oktober 1992 ISBN 90-5237-430-9
- 448 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport oxysmeltoven voor jarosiet-
en afvalstoffenverwerking bij Budelco B.V. te Budel
14 oktober 1992 ISBN 90-5237-434-1
- 171 Herzien advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport COT-minus Havelte
13 oktober 1992 ISBN 90-5237-420-1
- 449 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport mestverwerkingsinstallatie
Ede
19 oktober 1992 ISBN 90-5237-428-7
- 447 Advies voor het toetsingskader voor het "Natuur- en Geluidaspectenonderzoek Luchtmobile Brigade,
Eder- en Ginkelse Heide"
23 oktober 1992
- 432 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Interprovinciale Structuur-
visie Ede-Veenendaal
5 november 1992 ISBN 90-5237-405-8
- 454 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport warmtekrachteenheid
Galileïstraat Rotterdam
10 november 1992 ISBN 90-5237-447-3
- 453 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport golfbaan Mereveld
13 november 1992 ISBN 90-5237-437-6
- 382 Advies voor aanvullende richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport baggerspecie
deponie Limburg
13 november 1992
- 455 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport zandwinningsproject voor beton-
en metselzand in het IJsselmeer/Markermeer
1 december 1992 ISBN 90-5237-439-2
- 460 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Composteringsinrichting Utrecht
(AVU)
1 december 1992 ISBN 90-5237-438-4
- 452 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Uitwijkhaven Weurt
(gemeente Beuningen)
3 december 1992 ISBN 90-5237-435-X
- 457 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport mestcompostering HEVECO te
Grubbenvorst
3 december 1992 ISBN 90-5237-449-X
- 459 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Mestcompostering CNC
te Moerdijk
8 december 1992 ISBN 90-5237-440-6
- 450 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Glasverwerking Heiloo
10 december 1992 ISBN 90-5237-422-8
- 458 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Texaco grondreiniging locatie
Botlek
10 december 1992 ISBN 90-5237-455-4

- 462 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Uitbreiding C3-deponie
Loswalweg te Rotterdam
17 december 1992 ISBN 90-5237-?
- 463 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Rijksweg 73-Zuid Venlo -
St.Joost
21 december 1992 ISBN 90-5237-450-3
- 461 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport verwerking verfresten e.a.
bij Exochem en Inter-Che-M te Beuningen
23 december 1992 ISBN 90-5237-457-0
- 456 Advies voor richtlijnen voor de inhoud van het milieu-effectrapport Natuurontwikkeling
IJsselmonding
30 december 1992 ISBN 90-5237-446-5

Bijlage 5 (vervolg)

Project
nummer

TOETSINGSADVIEZEN 1992

192	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport voor het plan bouw- en sloopafval en daarmee te verwijderen bedrijfsafval 1992- 1997
10 januari 1992	ISBN 90-5237-306-X
185	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport zuiveringsplan van de provincie Flevoland
13 januari 1992	ISBN 90-5237-320-5
241	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport provinciaal afvalstoffenplan Flevoland
14 januari 1992	ISBN 90-5237-312-4
255	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding stortplaats Wambachgroeve te Tegelen
3 februari 1992	ISBN 90-5237-261-6
353	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport WKC Moerdijk
4 februari 1992	ISBN 90-5237-328-0
327	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport kalvergierbewerkingsinstallatie te Ede
18 februari 1992	ISBN 90-5237-220-9
335	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport grootschalige ferro-, non ferro- en kunststofverwerking te Moerdijk
20 februari 1992	ISBN 90-5237-333-7
313	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport hogedruk-polyethleenfabriek 3 van DSM Geleen
28 februari 1992	ISBN 90-5237-335-3
298	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding afvalberging Uden
5 maart 1992	ISBN 90-5237-330-2
324	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport roosteroven 'O' afvalverwerking Rijnmond (AVR)
5 maart 1992	ISBN 90-5237-342-6
158	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport regionaal ontgrondingenplan Noordzee
19 maart 1992	ISBN 90-5237-315-9
147	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport A30
31 maart 1992	ISBN 90-5237-338-8
239	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding afvalverwerkingsinstallatie ARN B.V.
2 april 1992	ISBN 90-5237-345-0
354	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport tienjarenprogramma afval van het Afval Overleg Orgaan
23 april 1992	ISBN 90-5237-350-7

323	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding recreatiegebied "De Groene Ster" Leeuwarden 27 april 1992	ISBN 90-5237-318-3
326	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport kalvergierbewerkingsinstallatie te Elspeet 27 april 1992	ISBN 90-5237-352-3
347	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport heropening AVI Leeuwarden 28 april 1992	ISBN 90-5237-346-9
250	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport mestverwerkingsfabriek Promest B.V. te Helmond 28 april 1992	ISBN 90-5237-343-4
183	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport A/N48 traject Deventer - Raalte 28 april 1992	ISBN 90-5237-361-2
340	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport bedrijventerrein Groot Bijsterhuizen 28 april 1992	ISBN 90-5237-362-0
329	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport regionale stortplaats Keeneweg te Zevenbergen 28 april 1992	ISBN 90-5237-363-9
162	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Rijksweg A50 Oss - Eindhoven 8 mei 1992	ISBN 90-5237-360-4
321	Toetsingsadvies MER slibdrooginstallatie R.I. Oost-Amsterdam 22 mei 1992	ISBN 90-5237-364-7
280	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport afvalberging Schinnen-Spaubeek 9 juni 1992	ISBN 90-5237-348-5
363	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport betreffende een inrichting voor de opslag en bewerking van bouw-, sloop en andere afvalstoffen en de opslag, be- en verwerking van chemische afvalstoffen 'Laagraven' te Nieuwegein 26 juni 1992	ISBN 90-5237-385-X
311	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Golfbaan Herfte - Wythmen te Zwolle 29 juni 1992	ISBN 90-5237-351-5
274	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Zuid-Weststructuur 's-Hertogenbosch 1 juli 1992	ISBN 90-5237-389-2
225a	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport AVI-Moerdijk 2 juli 1992	ISBN 90-5237-376-0
318	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding stortplaats Gulbergen (Mierlo/Nuenen c.a.) 10 juli 1992	ISBN 90-5237-392-2
254	Toetsingsadvies over het MER ontgronding en (her-)inrichting in het gebied Stevensweert, Ohé en Laak 10 juli 1992	ISBN 90-5237-372-8
256	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport afvalverwerkingsplaats Midden-IJssel, gebied Ramelerveld, gemeente Raalte 10 juli 1992	ISBN 90-5237-388-4
332	Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding stortplaats Skinkeskâns te Leeuwarden 13 juli 1992	ISBN 90-5237-327-2

- 240 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Rijksweg 61 Ter Hole - Terneuzen
7 augustus 1992 ISBN 90-5237-374-4
- 279 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport grootschalige dempingen Waal-
/Eemhavengebied met mijnsteen
25 augustus 1992 ISBN 90-5237-409-0
- 034 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Pak Mun dam Thailand
31 augustus 1992
- 287 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport 380kV-hoogspanningslijn Meeden-Eems
3 september 1992 ISBN 90-5237-408-2
- 351 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport golfbaan en verblijfsrecreatie
'de Eesveense Hooilanden' te Steenwijk
23 september 1992 ISBN 90-5237-386-8
- 299 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport woningbouwlocatie Amersfoort
24 september 1992 ISBN 90-5237-407-4
- 333 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding afvalstortplaats
'Hollandse Brug' te Naarden
5 oktober 1992 ISBN 90-5237-426-0
- 358 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport structuurschema elektriciteits-
voorziening
6 oktober 1992 ISBN 90-5237-400-7
- 296a Toetsingsadvies over de inhoud van het MER Hycon-installatie Shell Nederland Raffinaderij B.V.
7 oktober 1992 ISBN 90-5237-431-7
- 305 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding centraal afval-
verwijderingsbedrijf West-Friesland
9 oktober 1992 ISBN 90-5237-396-5
- 374 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport drooginstallatie stapelbare mest
Vefinex Gemeente Zeeland
9 oktober 1992 90-5237-404-X
- 379 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport katalysatorberging DSM
12 oktober 1992 ISBN 90-5237-433-3
- 400 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport vergistingsinstallatie GFT-afval
Midden-Brabant
23 oktober 1992 ISBN 90-5237-432-5
- 277 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport uitbreiding capaciteit stort-
plaats Spinder
29 oktober 1992 ISBN 90-5237-423-6
- 295 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport baggerspeciebergingslocatie
Ketelmeergebied 1e fase
29 oktober 1992 ISBN 90-5237-373-6
- 181 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Baggerspecieplan 1993-1998 provincie
Noord-Holland
13 november 1992 ISBN 90-5237-441-4
- 396 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Golfresidentie Dronten
18 november 1992 ISBN 90-5237-436-8
- 357 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Slibdrooginstallatie Beverwijk
27 november 1992 ISBN 90-5237-454-6

- 343 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Woningbouwlocatie regio Nijmegen
1 december 1992 ISBN 90-5237-375-2
- 341 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport en Aanvulling daarop Oostboog-Flevolijn
2 december 1992 ISBN 90-5237-381-7
- 414 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Open Beerdam
4 december 1992 ISBN 90-5237-453-8
- 409 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Akzo Pharma Oss, locatie II
8 december 1992 ISBN 90-5237-451-1
- 330 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Betuweroute
10 december 1992 ISBN 90-5237-445-7
- 348 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Uitbreiding Esso Raffinaderij met
Hydrocracker
16 december 1992 ISBN 90-5237-458-9
- 228 Toetsingsadvies over de inhoud van het milieu-effectrapport Afvalverwerkingsinrichting Landgraaf
(AVIL)
22 december 1992 ISBN 90-5237-456-2

Bijlage 5 (vervolg)

Project
nummer

ADVIEZEN OVER HET VERZOEK OM ONTHEFFING VAN DE M.E.R.-PLICHT 1992

- 422 Advies over het verzoek om ontheffing van de m.e.r.-plicht voor waterinjectie door de NAM
in Borgsweer
26 mei 1992
- 426 Advies over het verzoek om ontheffing van de m.e.r.-plicht voor waterinjectie door de NAM
in West-Nederland
26 mei 1992
- ISBN 90-5237-371-X

BIJLAGE 6

Overzicht van procedures: stand van zaken per 31 december 1992

LEGENDA:

- = niet onder wettelijke m.e.r.-plicht gestart
- = onder wettelijke m.e.r.-plicht
- = (voorlopig) gestopt
- = tijdens interim-beleid (tot mei 1986)

Project	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	uit- voe- ring	evalu- atie
101 Oeververbinding Rotterdam (2e Benelux).....						
Blankenburgtunnel.....						
102 Baggerspecieberging (Slufterdam).....						
103 Grevelingenmeer zout of zoet.....						
105 Strandvlakte IJmuiden.....						
107 Compagniesoefenterrein Ginkelse heide.....						
109 Zuiveringsslibplan Zuid-Holland.....						
111 C, -deponie op de Maasvlakte.....						
112 Amsterdam Nieuw-Oost.....						
112a Amsterdam Nieuw-Oost eerste fase.....						
113 Provinciaal afvalstoffenplan Drenthe.....						
114 Westerschelde oeververbinding.....						
115 Gasontzwelingsinstallatie Emmen ¹						
116 Geluidhinderrecreatie Breda.....						
117 Afvalstortplaats Midden-IJssel ¹						
118 Kampeer-/watersportcentrum Broekerhaven ¹						
119 Ontgrondingenplan Noord-Brabant.....						
120 Uitbreiding luchthaven Maastricht.....						
Nader rapport.....						
Aanvullend MER.....						

- 1 Milieu-invloedenrapport (MIR).
- 2 Dit project vindt zijn vervolg in project 256.
- 3 Besloten geen uitvoering te geven aan voornemen.

Project	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	uit- voc- ring	evalu- atie
121 Luchtscheiding/mengstation Ommen ⁴						
123 Opslag en verwerking radioactief afval.....						
Locatiegebonden (PZEM-terrein).....						
Locatie Sloe.....						
125 Baanverlenging luchthaven Eelde.....						
126 Dollarthafenproject Emden ⁵						
127 Rijksweg 35/36 Zwolle - Almelo (- Vriezenveen).....						
128 HELP Melderslo.....						
129 (Dubbel) eenheidsoefenterrein 'De Haar'.....						
130 Afvalstortplaats 'De Dolten' (Nijehaske).....						
131 Rijksweg 57 op Walcheren.....						
132 Rijksweg 16 bij Rotterdam ⁶						
133 Nadere regelen olielozing offshore mijnbouw.....						
134 Stort zuiveringsslib Slufterdam.....						
135 Hemwegcentrale-8 Amsterdam.....						
136 Afvalverwerking stadsgewest Den Bosch.....						
137 Ondergrondse opslag radio-actief afval.....						
138 Eenheidsoefenterrein 'Grote Veld'.....						
139 Amer-9 kolencentrale Geertruidenberg.....						
140 Provinciaal afvalstoffenplan Noord-Brabant ⁷						
141 Hogesnelheidsspoorlijn Parijs - Amsterdam.....						
142 Stormvloedkering Nieuwe Waterweg.....						
143 Afvalberging TDF Tlofine.....						
144 Uitbreiding natuurpark 'De Efteling'.....						
145 Kolcreststoffenberging Flevocentrale.....						
146 Provinciaal afvalstoffenplan Noord-Holland.....						

4 Milieu-invloedenrapport (MIR).

5 Toetsing 'Zusammenfassende Umweltuntersuchung'.

6 Deze procedure wordt voortgezet als onderdeel van de m.e.r.-procedure voor het Integraal Plan Noordrand Rotterdam (project 247).

7 Geen evaluatie voorzien.

Project	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- slutt	uit- voe- ring	evalu- atie
147 Rijksweg A30 / Recreatieplas 'Maanderbroek'.....	■	■				
148 Verbranding zuiveringsslib Oost-Brabant*].....	■	■]			
149 Zoutwaterlozing op de Eems.....	■	■	■	■]	
153 Afvalverwerkingslocatie 'De Marsen'.....	■	■				
154 Grondwaterwinning Alblasserwaard/Vijfheerenl...	■	■	■	■		
155 Uitbreiding afvalstortplaats Geldermalsen.....	■	■	■	■	■	
156 HELP Rossum-Oost.....	■	■	■	■	■	
157 Oppervlaktedelfstoffenwinning IJsselmeer.....	■	■				
158 Regionaal ontgrondingenplan Noordzee.....	■	■	■			
159 Provinciaal afvalstoffenplan Limburg.....	■	■	■	■	■	
160 Waterbeheer Veerse meer.....	■	■	■			
161 Keersluis Ramspol*].....	■	■	■	■		
162 Rijksweg A50.....	■	■	■			
163 Stortplaats Helloo.....	■	■	■	■	■	■
165 Afvalverwerkingsinstallatie-West Amsterdam.....	■	■	■	■	■	
166 Golfbaan 'De Utrecht' Hilvarenbeek.....	■	■	■	■		
167 Centrale slibverbranding Zutphen.....	■	■]			
168 Golfbaan Lochem.....	■	■	■	■	■	
169 Afvalverwerkingslocatie ARCG/Westerkwartier*]	■	■]			
170 Westrandweg/Hoofdwegen regio Schiphol.....	■	■	■	■	■	
171 COT-minus Havelte.....	■	■				
172 Stadsgewestpark Noorddijk Groningen.....	■	■	■	■	■	
173 Polypropreenfabriek DSM Geleen.....	■	■	■	■	■	
174 HELP Baarderadeel.....	■	■				
175a Diepinfiltratie NAM in Zuidoost-Drenthe.....	■	■	■			
176 Afvalverwijdering Zuidoost-Brabant (STAZOB).....	■	■	■	■	■	
177 Afvalstortplaats regio Arnhem.....	■	■	■	■		

8 Procedure is gestopt; zie verder onder project 394.

9 Dit project vindt zijn vervolg in project 406.

10 Dit project is opnieuw gestart onder projectnummer 421.

Project	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	uit- voe- ring	evalu- atie
179 Afvalstortplaats Velsen.....	■	■	■	■	■	■
180 Toeristisch/recreatieve inrichting 'Neeltje Jans'.....	■	■				
181 Slibplan Noord-Holland.....	■	■	■	■		
182 Afvalverwerkingsinrichting Zuid-Holland west.....	■	■	■	■]	
183 Wegverbinding Zutphen - Deventer - Raalte.....	■	■	■			
184 Afvalberging Lickebaert.....	■	■	■	■		
185 Zuiveringslibplan Flevoland.....	■	■	■	■		
186a Golfbaan 'Het Zelle' Hengelo.....	■	■	■	■		
187 Afvalstortplaats Nauernasche polder Zaanstad.....	■	■	■	■	■	
188 Shredder Zaanse Schroothandel b.v.....	■	■				
189a Golfbaan Heinenoord.....	■	■				
190a Mestverwerking Kronenbergerheide te Sevenum.....	■	■				
191a Golfbaan 'De Witdonk' Meijel/Roggel.....	■	■	■	■]	
192 Plan bouw- en sloofafval Zuid-Holland.....	■	■	■	■		
193 Provinciaal afvalstoffenplan Utrecht.....	■	■	■	■		
194 Golfbaan 'Sybrook' Enschede.....	■	■	■	■	■	
196 Golfbaan 'Scherpenberg' Apeldoorn.....	■	■	■	■		
198 Afvalverwerkingsinrichting Wijster.....	■	■	■	■		
199 Diepinfiltratie Overveen.....	■	■	■	■		
203 Golfbaan Zeddam.....	■	■	■	■		
204 Golfbaan Ambt Delden.....	■	■	■	■]	
205 VerTech-installatie zuiveringslib Apeldoorn.....	■	■	■	■		
207 Kolenvergassing Buggenum.....	■	■	■	■	■	
208 Reststoffenverwerking Boeldershoek'].....	■	■	■	■		
209 Draaltrommeloven-9 bij AVR-chemie.....	■	■	■	■	■	
210a Golfbaan Rosmalen.....	■	■	■	■		
211 Composteerinrichting Amersfoort.....	■	■	■	■	■	

11 De m.e.r. wordt uitgevoerd in twee fasen. Voor de tweede fase wordt het MER momenteel opgesteld.

Project	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	uit- voe- ring	evalu- atie
212 Afvalstortplaats Zoetermeer-Noordwest.....	■	■	■	■		
215 Afvalstortplaats Derde Merwedehaven.....	■	■	■	■	■	
216 COT Ermelo-Noord.....	■	■]				
217 Industriezandwinningsplan Gelderland, fase 2.....	■	■	■	■		
218 Themapark 'Diamonda' Lelystad.....	■	■	■	■		
219 Berging mijnbouwreststoffen NAM.....	■	■]				
220 Verdringing Mg-houdende pekels zoutcavernes.....	■	■]				
221 COT/EOT Oirschot.....	■	■				
222 Eudrodrôme Arnhem (Huissen).....	■	■	■	■	■	
223 Afvalstortplaats Weert.....	■	■				
224 Afvalstortplaats Linne/Montfort.....	■	■	■	■	■	
225 Afvalverwerkingslocatie Moerdijk.....	■	■				
226 Baanverlegging circuit Zandvoort.....	■	■	■	■		
227 Berging jarosiet bij Budelco.....	■	■	■	■	■	
Verwerking jarosiet bij Budelco ' 3].....					■	
228 Afvalstortplaats Landgraaf.....	■	■	■	■		
229 Composteerlnr./overlaadstation Purmerend.....	■	■	■	■	■	
230 DOP Oost-Abtspolder.....	■	■	■	■	■	
231 Woningbouwlocatie Purmerend.....	■	■	■	■		
232 Sporeuitbreiding Zwolle - Amersfoort.....	■	■				
234 Sportcentrum Oisterwijk.....	■	■]				
235a Golfbaan Willem Arntszhoeve te Zeist.....	■	■				
236a Shredder Born.....	■	■	■	■		
239 Uitbreiding ARN Beuningen.....	■	■	■	■		
240 Rijksweg 61 Terneuzen - Ter Hole.....	■	■				
241 Provinciaal afvalstoffenplan Flevoland.....	■	■	■	■	■	
243 Locatiekeuze baggerspeciestort Zeeland ' 3].....	■	■	■			

12 Procedure is gestopt; zie verder onder project 448.

13 De m.e.r. wordt uitgevoerd in twee fasen. Van de eerste fase is het MER getoetst.

Project	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	uit- voe- ring	evalu- atie
244 Shredderinstallatie 's-Gravendeel.....	■	■	■			
245 Mestverwerking Dordrecht.....	■	■]				
246 HELP Baarle-Nassau.....	■	■	■	■	■	
247 Integraal plan noordrand Rotterdam.....	■	■				
248 Landelijke richtlijnen baggerspeciedepots.....	■	■	■			
249a Mestcompostering CNC te Milsbeek.....	■	■	■	■		
250 Mestverwerking 'Promest' Helmond.....	■	■	■			
251 Locatiekeuze afvalverwerking West-Brabant.....	■	■	■	■	■	■
252 Grondreinigingsinstallatie Broerius.....	■	■				
253 Industriezandwinning Geertjesgolf (Gld.).....	■	■				
254 Stevol-ontgrindingen.....	■	■	■	■		
255 Afvalstortplaats Wambach-groeve.....	■	■	■	■		
256 Afvalverwerkingsinstallatie Ramelerveld.....	■	■	■			
257 Golfbaan 'Euverem' Valkenburg (L.).....	■	■	■	■		
258 Uitbreiding Eemscentrale.....	■	■	■	■	■	
259 Shredder te Oosterhout.....	■	■	■]	■		
260 Bedrijventerrein Heierhoeve te Venlo.....	■	■	■	■	■	
261 Herontwikkeling haven Scheveningen.....	■	■				
262 Compagniesoefenterrein Weerterheide.....	■	■]				
263 Ethylbenzeen-/styreenfabriek Dow Benelux.....	■	■	■	■	■	■
264 Structuurschema Groene Ruimte.....	■	■	■			
265a Rijksweg 59, gedeelte Rosmalen - Geffen.....	■					
266 Baggerspecieverwerking Ecogrind Dordrecht.....	■	■				
267 Graan-, gras- en mestdrogerij Planta Koea.....	■	■				
268 Golfbaan waterwingebied Tilburg.....	■	■	■	■		
269 Rijksweg 58, gedeelte Schoondijke - Sluis.....	■	■	■	■		
270 Golfresort Sterna te Bergen.....	■	■	■	■		

Project

	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	uit- voe- ring	evalu- atie
271 Logistiek park Ossendrecht.....	■	■	■	■		
272 Nieuwbouw Elektrolyse Alumintum Delfzijl B.V....	■	■]				
273 Uitbreiding energiecentrale Maasvlakte.....	■	■	■	■]		
274 Zuidwest-structuur 's-Hertogenbosch - Vught.....	■	■	■	■		
275 380kV hoogspanningsleiding Zwolle - Meeden.....	■	■]				
276 Locaties berging baggerspecte Zuid-Holland.....	■	■				
277 Stortplaats Spinder.....	■	■	■			
279 Mijnteendempingen Waal-/Eemhaven R'dam.....	■	■	■			
280 Afvalberging Schinnen/Spaubeek.....	■	■	■			
281 Afvalverwerking Oost-Veluwe (Wilp).....	■	■	■	■		
282 Archeologisch themapark Archeon te Alphen.....	■	■	■	■	■	
283 Stortplaats Hoge Nespolder te Zwijndrecht.....	■	■				
284 Compostfabriek Noord-Limburg.....	■	■				
285 Huisvuilcentrale AVI Bockelermeer Alkmaar.....	■	■	■	■		
286 Diepfiltratie Zuid-Holland.....	■	■				
287 380kV hoogspanningslijn Meeden - Eems.....	■	■				
288 Buisleiding Waddenzee.....	■	■				
289 Golfbaan Gendersteijn (Veldhoven c.a.).....	■	■	■			
290 Beleidsplan Drink- en Industrierwatervoorziening.....	■	■				
291 Tweezijdig gebruik Zwanenburgbaan Schiphol ' 4].....	■]					
293 Zandwinning en hercultivering te Kekerdam.....	■]					
294 Golfbaan 't Hout te Breda.....	■	■	■			
295 Bergingslocatie baggerspecte Ketelmeergebied ' 4].....	■]		■			
296 Modificatie raffinaderij Shell Pernis ' 4].....	■]					
296a Hycon-installatie raffinaderij Shell Pernis.....	■	■	■			
297 Filterpers en rwzi te Heerenveen.....	■	■	■	■		
298 Uitbreiding stortplaats Uden.....	■	■				

14 Deze procedure wordt voortgezet als onderdeel van de procedure voor Schiphol en omgeving (334).

15 De m.e.r. wordt uitgevoerd in twee fasen. Van de eerste fase is het MER getoetst.

16 Dit project vindt zijn vervolg in de projecten 296a en 423.

Project	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	uit- voe- ring	evalu- atie
299 Bouwlocatie Amersfoort.....	■	■	■	■		
300 Corridorstudie Amsterdam - Utrecht.....	■	■				
301 Regionale grofvuilstortplaats zuidwest N-Holland.....	■	■				
305 Afvalverwijderingsinrichting Wieringermeer.....	■	■	■			
306 Herontgronding en (her)inrichting gebied Osen.....	■	■				
307 Rijksweg 14, Verlengde Landscheidingsweg.....	■	■				
308 Baggerspeciedepot Hollandsch Diep.....	■	■				
309 Provinciaal ontgrondingenplan Limburg.....	■					
310 Beleidsplan baggerspecie Gelderland.....	■					
311 Golfbaan Herfte - Wijthmen te Zwolle.....	■	■				
312 Composteringsinrichting Alphen a/d Rijn.....	■	■				
313 Polyetheenfabriek DSM.....	■	■	■	■	■	
314 Slibontwatering oostelijke mijnstreek.....	■	■				
315 GFT-composteerinrichting Moerdijk.....	■	■				
316 PAP Friesland.....	■	■	■	■	■	
317 Golfterrein 'Aerwinkel', tweede fase.....	■	■	■			
318 Stortplaats 'Gulbergen' '].....	■	■	■			
319 Destillatiefabriek Matex Europoort.....	■]				
320 Mestoverslag Wansum.....	■]				
321 Slibdrooginstallatie R.I.-Oost Amsterdam.....	■	■	■	■		
322 Uitbreiding Afvalverwerking Botlek (AVB) R'dam.....	■	■				
323 Recreatiegebied 'De Groene Ster' Leeuwarden.....	■	■	■			
324 Nieuwe roosteroven AVR Rijnmond te Rotterdam.....	■	■	■	■		
325 Kalvergierbewerkingsinstallatie Putten.....	■	■				
326 Kalvergierbewerkingsinstallatie Elspeet.....	■	■				
327 Kalvergierbewerkingsinstallatie Ede.....	■	■	■			
328 Kalvergierbewerkingsinstallatie Barneveld.....	■	■				

17 Het MER wordt in twee fasen getoetst. De eerste fase is voltooid, de tweede fase volgt in 1993.

Project	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	uit- voe- ring	evalu- atie
329 Stortplaats Zevenbergen.....	■	■	■	■		
330 Goederenspoorlijn R'dam - Zevenaar - Duitsland.....	■	■	■			
331 Provinciaal Afvalstoffenplan PAP Gelderland.....	■	■				
332 Stortlocatie 'Skinkeskans' Leeuwarden.....	■	■				
333 Grofvuilstortplaats 'Hollandse Brug' Naarden.....	■	■	■	■		
334 Plan van aanpak Schiphol en omgeving.....	■	■				
335 Shredder Moerdijk.....	■	■	■	■	■	
336 Zuidelijke ontsluitingsweg, Boxtel.....	■	■				
337 Huisvuilverwerking Leiden.....	■	■				
338 Huisvuilverwerking Rotterdam/Dordrecht.....	■]					
339 Woningbouwlocaties HAL-gebied.....	■	■				
340 Bedrijventerrein Wijchen/Nijmegen.....	■	■	■	■		
341 Aanleg Oostboog Flevovlijn.....	■	■	■			
343 Woningbouw 'Over Betuwe' regio Nijmegen.....	■	■	■			
344 Composteringsinrichting Espel.....	■]					
345 Vernieuwing slibverwerkingsinstallatie Mierlo.....	■	■				
346 Noordoosttangent Tilburg.....	■	■				
347 Heropening AVI Leeuwarden (O.L.A.F.).....	■	■				
348 Bos en Golf te Vries (gem. Assen).....	■	■				
349 Afvalverbranding Zuidoost Nederland.....	■	■				
350 Overslagstation Venlo.....	■	■				
351 Verblifsrecreatie en golfbaan Steenwijk.....	■	■				
352 Locatiekeuze baggerdepot Hollandsche IJssel.....	■	■				
353 Gasgestookte warmte/krachtcentrale Moerdijk.....	■	■	■	■		
354 Tienjarenplan Afvalstoffen AOO.....	■	■	■	■		
355 Afronding omlegging Nistelrode.....	■]					
356 Rijksweg 34/37 Hoogeveen - Duitse grens.....	■	■				

Project	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	uit- voe- ring	evalu- atie
357 Slibdrooginstallatie Beverwijk.....	■	■				
358 Structuurschema Elektriciteitsvoorziening.....	■	■	■	■		
359 Schrootverwerkingsinstallatie Kootstertille (Fr.)....	■	■				
360 Rijksweg 15 Ressen - Duiven.....	■	■				
361 GFT-composteringsinrichting Rijnmond.....	■]				
361a GFT-vergistingsinstallatie Rijnmond.....	■					
362 Woningbouw Enschede-Glanerbrug.....	■	■				
363 Afvalopslag/bewerking 'Laagraven' Nieuwegein....	■	■				
364 Draaitrommeloven (DTO)-10 bij AVR.....	■	■	■			
365 Warmte/krachtinstallatie UNA Diemen.....	■	■	■			
366 Binnenduinrandzone Hollum - Ballum.....	■					
367 Composteringsinstallatie Midden-Zeeland.....	■					
368 Waterrecreatiegebied Emmen-Zuid.....	■	■				
369 Slibverbrandingsinstallatie Shell.....	■	■]				
370 Masterplan Harlingen.....	■	■				
371 Polymeerfabriek Shell Moerdijk.....	■]					
372 Infiltratie Maaskant.....	■	■				
373 Ondergrondse gasopslag Norg.....	■	■				
374 Drooginstallatie stapelbare mest Vefinex.....	■	■	■			
375 PAP-III Zeeland.....	■	■				
376 Berging chemisch afval stortplaats Bovenveld.....	■	■				
377 Golfbaan 'Zutpolder' te Veen (gem. Eemnes).....	■	■				
378 GFT-composteringsinrichting Duiven.....	■		■			
379 Katalysatorberging DSM Geleen.....	■	■	■	■		
380 Vuilverwerkingsbedrijf Noordoostpolder e.o.....	■					
381 GFT-composteringsinrichting Boeldershoek.....	■					
382 Baggerspeciedeponie Limburg.....	■	■				

Project	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	uit- voe- ring	evalu- atie
383 Mestcompostering Theeuwen Blitterswijk.....	■	■	■			
384 Uitbreiding Esso raffinaderij met hydrocracker....	■	■	■			
385 Integraal stadsrandmodel Beers/Cuijk.....	■	■				
386 GFT-composteerinstallatie Utrecht.....	■					
387 Promest Zeeland.....	■					
388 Stortplaats 't Klooster Nieuwegein.....	■	■	■			
389 Distripark Maasvlakte.....	■	■				
390 Woningbouwlocaties streekplan Utrecht.....	■	■				
391 Woningbouwlocaties Stadshagen Zwolle.....	■	■				
392 Uitbreiding elektriciteitscentrale RoCa-3 R'dam....	■	■				
393 Scarabee mestverwerkingsinrichting Borculo.....	■	■				
394 Slibverbranding Noord-Brabant.....	■	■				
395 MTBE-fabriek Nerefco in Europoort.....	■	■				
396 Golfresidentie Dronten.....	■	■	■			
397 Grootschalige mestverwerking Duiven.....	■	■				
398 Fleuren Compost Middelharnis.....	■	■				
399 Baggerberging Averijhaven Velsen.....	■	■				
400 GFT-vergistingsinstallatie Midden-Brabant Tilb....	■	■	■			
401 Golfcomplex Staaedegaard Renkum (Gld.).....	■	■				
402 Composteringsinr. Noord-Holland-Zuid A'dam.....	■	■				
403 Afvalverwerking Veendam.....	■	■				
404 Incinerator Aramidemaatschappij Delfzijl.....	■	■	■			
405 Gebruik Zwanenburg-/Kaagbaan Schiphol.....	■	■				
406 Keersluis Ramspol, tweede fase.....	■	■				
407 Opslag/verwerking chemisch afval Dordrecht.....	■	■				
408 Stortplaats Aanschoterweg Barneveld.....	■	■				
409 Akzo Pharma Oss, Locatie II.....	■	■	■			

Project

	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	uit- voe- ring	evalu- atie
410 BFI overlaad/bewerkingsinr. afvalstoffen Delft.....	■	■				
411 Woningbouwlocatie Zaanstad.....	■	■				
412 Woningbouwlocatie Haarlemmermeer-West.....	■	■				
413 Composteerinrichting PROAV Rotterdam.....	■	■				
414 Open Beerdam Rotterdam.....	■	■	■			
415 Baggerspeciebergng Hansweert.....	■					
416 Scarabee mestverwerkingsinrichting Sevenum.....	■	■				
417 Baggerbergng Amerikahaven Amsterdam.....	■					
418 Uitbreiding UCN Urenco.....	■	■				
419 S11/N54 Zuidwestelijke Randweg Wateringen.....	■	■				
420 HFK-fabriek Dordrecht.....	■	■				
421 Afvalverwerking ARCG Gron./Westerkwartier.....	■	■				
423 Shell hydrocracker Pernis.....	■	■				
424 Afvalstoffenterminal Moerdijk (ATM)	■	■				
425 Stadion Amsterdam.....	■	■	■			
427 Zuidelijke Ringweg Groningen (Rijksweg 7).....	■	■				
428 Locatiekeuze afvalbergng Helmond/Eindhoven.....	■	■				
429 Warmtekrachtcentrale Nijmegen (EPON).....	■	■				
430 Stortplaats Smlnk Amersfoort.....	■	■				
431 Chemisch afval Geldrop.....	■					
432 Interprovinciale Structuurvtste Ede/Veenendaal.....	■					
433 Bestemmingsplan Beitel-Zuid te Heerlen.....	■					
434 Tracéstudie A4/A16.....	■					
435 Noordelijke kuststrook Lelystad.....	■					
436 Rijksweg 32 Heerenveen.....	■					
437 Afvalverwerkingsinrichting De Jong Gorcum.....	■	■				
438 Chemische afvalverwerking Argenta Moerdijk.....	■					

Project	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	utt- voe- ring	evalu- atie
439 Stortplaats zuidoostelijke regio Noord-Holland.....	■					
440 A58 omlegging Etten-Leur.....	■	■				
441 A58/A16 Princeville Breda/Prinsenbeek.....	■	■				
442 'Flevo' milieu- en energiepark Lelystad.....	■					
443 Mestverwerking Scarabee Venray.....	■	■				
444 Afvalscheidings-/vergisting Dordrecht.....	■					
445 Mestverwerking Scarabee Nederweert.....	■					
446 Vliegassilo's Maasvlakte.....	■					
447 Luchtmobiele Brigade Eder/Ginkelse heide.....	■	■				
448 Budelco jarosiet/afvalstoffenverw. Budel.....	■					
449 Mestverwerkingsinstallatie Ede.....	■					
450 Glasrecyclinginstallatie Heiloo.....	■					
451 Oevergrondwaterwinning Langerak/Lexmond.....	■	■				
452 Uitwijkhaven Weurt.....	■					
453 Golfbaan Mereveld.....	■					
454 Warmtekrachteenheid Rotterdam.....	■					
455 Zandwinning Westvaarders Wadden.....	■					
456 Natuurontwikkeling IJsselmonding.....	■					
457 Mestcompostering Heveco Grubbenvorst.....	■					
458 Grondreinigingsinstallatie Texaco Botlek.....	■					
459 Mestcompostering CNC Moerdijk.....	■					
460 GFT-composteringsinstallatie AVU Utrecht.....	■					
461 Verwerking verfstoffen e.a. Beuningen.....	■					
462 Wijziging C,-deponie Loswalweg Rotterdam.....	■					
463 Rijksweg 73 Venlo/Maasbracht.....	■					
464 Warmtekrachtcentrale Swentibold Geleen.....	■					
465 GFT-composteerinstallatie Lage Weide (AVR).....	■					

Project	voor- over- leg	MER	toet- sing	be- sluit	uit- voe- ring	evalu- atie
466 Chemische afvalverwerking TCR R'dam-Botlek.....	■					
467 Locatiekeuze afvalberging ZW.-Midden-Utrecht....	■					
468 Scheidingsinstallatie Hoog Zestienhoven.....	■					
469 Grondreinigingsinstallatie BSN te Weert.....	■					
470 Secundaire weg S205/S210.....	■					
471 Golfbaan Teteringen.....	■					
472 Loswal in de Noordzee voor baggerspecie.....	■					
473 GFT-composteerinrichting Maastricht.....	■					
474 Chemisch afval ATF Drachten.....	■					
475 Kernenergiecentrale Dodewaard.....	■					
476 Recreatie Graskuilen/De Schatberg Sevenum.....	■					

ONTHEFFINGEN

	advies over ontheffing	ontheffing verleend	ontheffing niet verleend of vernietigd
164 Golfbaan Ruijgoord.....			
175 Diepinfiltratie NAM (Drenthe).....			
178 Golfbaan Cromstrijen.....			
186 Golfbaan 'Het Zelle', Hengelo.....			
189 Golfbaan Heinenoord.....			
190 Mestverwerking Sevenum.....			
191 Golfbaan 'De Witdonk' Meijel/Roggel.....			
195 Recreatiepark 'De Lutte'.....			
197 Mestverwerking Gemert.....			
200 Mestverwerking Vefinex.....			
201 Boorspoeling Versaclean.....			
202 Stort Wca-grond EMK-terrein Krimpen a/d IJssel.....			
206 Baggerslibberging Cromstrijen.....			
210 Golfbaan Rosmalen.....			
213 Mestverwerking Scarabee Ysselsteyn.....			
214 Mestverwerking OVB Ysselsteyn.....			
233 Stort Wca-grond bij Verolme-dok I Rotterdam.....			
235 Golfbaan Willem Arntszhoeve te Zeist.....			
236 Shredderinstallatie Born.....			
237 Rivierwatertransportleiding Bergambacht-Leiden.....			
238 Stort Wca-slib Enka Ede.....			
242 Hoogspanningslijn Doetinchem - Dodewaard.....			
249 Mestcompostering CNC Milsbeek.....			
265 Rijksweg 59, gedeelte Rosmalen - Geffen.....			
292 Gevudo verbrandingsinstallatie Dordrecht.....			
302 Pluimveemest LEGRO B.V. te Asten.....			
303 Recreatie- en woningbouwplan 'het Goese Meer'.....			
304 Toelating Carbo SEA boorvloeistoffen.....			
342 Watertransportleiding Bergambacht - Wassenaar.....			
422 NAM waterinjectie Borgsweer.....			
426 NAM waterinjectie West-Nederland.....			

In deze reeks zijn tot dusver verschenen:

1	Organisatie en kosten	ISBN 90 346 0001 7	f 10,-
1A	Organisatie en kosten Samenvatting	ISBN 90 346 0007 6	f 4,-
2	Methodologies, scoping and guidelines. Conclusions and recommendations	ISBN 90 346 0002 5	f 15,-
3	Scoping and guidelines	ISBN 90 346 0003 3	f 25,-
4	Methodologies	ISBN 90 346 0004 1	f 20,-
5	Environmental impact assessment and nuisance control in France	UITVERKOCHT	
6	Voorlopige algemene richtlijnen	ISBN 90 346 0006 8	f 10,-
7	Opzet onderzoek, samenvatting	ISBN 90 346 0020 3	f 10,-
8	Transportvoorzieningen	ISBN 90 346 0021 1	f 10,-
9	Landelijke gebieden stedebouwkundige werken	ISBN 90 346 0022 x	f 10,-
10	Waterhuishouding, delfstoffenwinning	ISBN 90 346 0023 8	f 10,-
11	Afvalverwerking, industrie, grondstoffen, produkten	ISBN 90 346 0024 6	f 10,-
12	Overige besluiten die voor m.e.r.- plicht in aanmerking komen	ISBN 90 346 0025 4	f 10,-
13	Beoordelingsmethoden Theorie en praktijk	ISBN 90 346 0109 9	f 10,-
14	Evaluaties van de milieu- effectrapportage en waterwinning Zuid-Kennemerland	ISBN 90 346 0214 1	f 7,50
15	Jaarverslag van de Voorlopige Commissie voor de milieu- effectrapportage over de periode van 15-12-1981 tot 31-12-1983	ISBN 90 346 0275 3	f 7,50
16	Kosten lagere overheden	ISBN 90 346 0346 6	f 7,50
17	Prediction in environmental impact assessment	ISBN 90 346 0347 4	f 35,-
18	Handling uncertainty in environmental impact assessment Effectvoorspelling	ISBN 90 346 0521 3	f 35,-
19	I Algemene inleiding	ISBN 90 346 0434 9	f 20,-
20	II Lucht	ISBN 90 346 0473 x	f 42,-
21	III Oppervlaktewater	ISBN 90 346 0628 7	f 42,-
22	IV Bodem	ISBN 90 346 1087 x	f 60,-
23	V Planten, dieren en eco-systemen	ISBN 90 346 1088 8	f 35,-
24	Via Landschap	LNV 12527/v/12-92	f 45,-
25	VII Geluid	ISBN 90 346 2301 7	f 20,-
27	IX Straling	ISBN 90 346 1594 4	f 55,-
28	X Gezondheid	ISBN 90 346 1989 3	f 27,50
39	XI Multicompartmentale methoden	ISBN 90 346 2682 2	f 15,-
29	Jaarverslag van de Voorlopige Commissie voor de milieu- effectrapportage 1984	ISBN 90 346 0559 0	f 12,50
30	Verkenning alternatieven bij milieu- effectrapportage	ISBN 90 346 0804 2	f 36,-
31	Jaarverslag van de Voorlopige Commissie voor de milieu- effectrapportage 1985	ISBN 90 346 0829 8	f 15,-
32	Evaluatie Interimbeleid	ISBN 90 346 0884 0	f 10,-
33	Jaarverslag van de Commissie voor de milieu-effectrapportage 1986	ISBN 90 346 1306 2	f 20,-
34	Jaarverslag van de Commissie voor de milieu-effectrapportage 1987	ISBN 90 346 1657 6	f 22,50
35	Jaarverslag van de Commissie voor de milieu-effectrapportage 1988	ISBN 90 346 1855 2	f 25,-
36	Jaarverslag van de Commissie voor de milieu-effectrapportage 1989	ISBN 90 346 2193 6	f 40,-
37	Brochure over het opstellen van het evaluatie-onderzoeksprogramma bij milieu-effectrapportage voor afvalstoffenplannen	ISBN 90 346 2320 3	f 12,50
38	Jaarverslag van de Commissie voor de milieu-effectrapportage 1990	ISBN 90 346 2454 4	f 47,50
40	Jaarverslag van de Commissie voor de milieu-effectrapportage 1991	VROM 92027/h/2-92	f 46,-
41	Evaluatie bij milieuvergunningen	VROM 92064/h/3-92	f 11,50
42	Inventarisatie-onderzoek "wegen van effecten"	VROM 92394/a/11-92	f 17,50

Met het oog op de invoering van milieu-effectrapportage in Nederland wordt een reeks publikaties uitgegeven. Deze publikaties hebben betrekking op onderzoeksrapporten, verslagen, richtlijnen en dergelijke.

Deze uitgaven zijn schriftelijk te bestellen bij:
Distributiecentrum VROM,
Postbus 351,
2700 AJ Zoetermeer

VROM 93011/h/2-93
6178/112